

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
LENGUA CASTELLANA Y LITERATURA

CURSO 2021-2022

CPI CERNADAS DE CASTRO

LOUSAME

ÍNDICE

1.- Introducción e contextualización	4
1.1.- Referencia ao PEC	4
1.2.- Composición do departamento	6
1.3.- Marco normativo	6
2.- Obxectivos da etapa.	7
3.- Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva presencial, semipresencial e/ou no presencial:	9
- Metodoloxía de traballo que se seguirá no caso de ensino a distancia.	9
- Modo de proveer o dereito á educación ao alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática.	10
- Mecanismos que o profesorado adoptará para asegurar o seguimento continuo do curso polo alumnado	10
4.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.	11
4.1.- Perfil competencial do alumnado.	
5.- Desenvolvemento do currículo: concreción de obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, competencias clave, temporalización, procedementos e instrumentos de avaliación, grao mínimo de consecución para aprobar.	17
1º ESO	18
2º ESO	31
3º ESO	50
4º ESO	80
Distribución progresiva para a ESO dos contidos da materia para a ESO	121
Concreción dos contidos mínimos na ESO	122
Lecturas obrigatorias para a ESO	123
6- Concrecións metodolóxicas: currículo integrado.	123
6.1.- Plan integrado de linguas	
7.- Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado.	130
7.1 Procedementos e instrumentos de avaliación.	130

7.2 Criterios de avaliación e cualificación.	131
7.3 Rúbricas	135
7.4 Avaliación inicial. Medidas a adoptar.	139
7.5 Criterios de promoción.	140
8.- Seguimento, recuperación e avaliación do alumnado coa mataría pendente.	140
9.- Medidas de atención a diversidade.	141
10.- Concreción dos elementos transversais.	145
11.- Materiais e recursos didácticos.	147
12.- Actividades complementarias e extraescolares.	147
13.- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a e práctica docente.	148
14.- Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.	149
15- Accións de contribución ao Plan TIC do centro.	150
16.- Accións de contribución ao Proxecto Lector e Proxecto Lingüístico do centro.	152

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

1.1. REFERENCIA AO PEC.

A elaboración da programación didáctica para a ESO no noso centro nace condicionada pola análise sociolingüística que se realizou para a elaboración do noso PEC. Ademais, tomaremos como punto de partida fundamental o traballo ata o de agora desenvolvido na educación primaria, co fin de garantir a maior continuidade e coherencia posibles no paso dunha etapa á outra. Así mesmo, á hora de programar o segundo ciclo, terase en conta o traballo desenvolvido no primeiro ciclo o curso anterior. Para iso faremos avaliacións iniciais en todos os cursos, de xeito que se fagan as adaptacións do currículo o máis axeitadas posible á realidade física, humana e académica dos mozos/as do centro.

Polo demais, teremos en conta outros aspectos importantes que esixen a atención á diversidade, como: a) a presenza de alumnos con necesidades educativas especiais; b) claros desniveis formativos en cuestións básicas como a lectura, a escrita ou a comprensión; c) a presenza de alumnos repetidores...

O contorno do centro e o medio sociocultural.

Toda programación debe adecuarse a un contexto social, cultural e xeográfico. O Colexio Público Integrado “Cernadas de Castro” está situado no Concello de Lousame, no lugar da Silva.

É un municipio de 93,2 quilómetros cadrados, situado no interior da ría de Muros e Noia, con 3.429 habitantes (censo do ano 2016), o que lle dá unha densidade de 49,5 habitantes por quilómetro cadrado distribuídos en 83 entidades de poboación. Esa poboación distribúese polos vales fluviais, sen ningunha aglomeración urbana importante, constituíndo o concello menos habitado entre os que ocupan a península do Barbanza.

Consta de 7 parroquias: Camboño, Lousame, Fruíme, Lesende, Tállara, San Xusto de Toxosoutos e Vilanova.

Todos estes datos fan do CPI Cernadas de Castro un centro educativo de carácter marcadamente rural, onde a dependencia do servizo de autobuses por parte do alumnado é case do 100%.

Preto do 60% da poboación activa masculina ten como ocupación laboral algún traballo relacionado co sector secundario (industria). No entanto, mantense unha relativa actividade relacionada coa economía de complemento (non remunerada e levada a cabo, sobre todo, polas mulleres e demais familiares): traballo das terras e coidado dos animais.

O nivel sociocultural é medio. O Concello de Lousame conta cos departamentos de Cultura, Xuventude e Deporte; o edificio da Casa da Cultura “Santeiro de Chave” alberga a biblioteca municipal, un salón de actos, unha aula de informática e a aula de Educación de Adultos. Dende ela organízanse os obradoiros que xiran en torno ó nadal, o entroido, o Día das Letras Galegas,... Entre as súas actividades destacan o teatro, a proxección de filmes, exposicións, actividades para a xuventude, cursos de informática,...

En canto ó terreo deportivo, este concello conta coas seguintes instalacións : 1 pavillón cuberto e outro semicuberto, 7 pistas polideportivas, a piscina municipal e 3 campos de fútbol.

O alumnado do noso centro provén na súa maioría do propio concello, agás un 25% que procede do Concello de Noia.

A situación social do alumnado é moi equilibrada. Non hai casos extremos de marxinação social, nin alumnos doutras etnias, nin problemas de drogodependencia, nin alumnos baixo o sistema de protección de menores, nin alumnos de familias desarraigadas... Algúns casos puntuais de alumnos con algún tipo de carencia económica ou de problemática familiar específica (alcoholismo...), que xorden cada certo tempo, son tratados, despois dunha previa análise, informada polo Departamento de Orientación do centro, polos servizos sociais do concello (a educadora familiar e a traballadora social).

Constátase o incremento de alumnado estranxeiro procedente de países hispanoamericanos.

En canto ó idioma, a maioría do alumnado ten como lingua materna o galego e considera que esa é a lingua na que mellor se desenvolve. No referente ó ámbito educativo, a nosa materia “Lingua castelá e Literatura” impartirase exclusivamente en español, e esixiráselle ós alumnos que o falen na clase.

1.2 COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO:

No actual curso académico 2018-2019 o Departamento de Lingua castelá e Literatura está formado por dona María Josefa Lojo abeijón, Xefa do Departamento, impartirá clase de Lingua castelá e Literatura en 1º (A e B), 3º (A e B) e 4º da ESO; tendo unha carga docente de 17 horas semanais, mais a xefatura de departamento e a titoría de 3º A; e por María Jesús Rodríguez Rey, profesora de Francés do centro, que impartirá clases en 2º A e B ESO (6 horas semanais)

1.3. MARCO NORMATIVO.

As referencias normativas que constituirán os alicerces da presente programación didáctica son:

- Orde do 6 de outubro de 1995, pola que se regulan as adaptacións do currículo nas ensinanzas de réxime xeral.
- Decreto 324/1996, de 26 de xullo, polo que se aproba o Regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria.
- Decreto 7/1999, de 7 de xaneiro, polo que se implantan e regulan os centros públicos integrados de ensinanzas non universitarias.
- Orde de 3 de outubro de 2000, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 7/1999, polo que se implantan e regulan os centros públicos integrados de ensinanzas non universitarias.
- Decreto 85/2007, de 12 de abril, polo que se crea e se regula o Observatorio Galego de Convivencia Escolar.

- Orde de 30 de xullo de 2007, pola que se regulan os programas de diversificación curricular na educación secundaria obrigatoria.
- Orde do 6 de setembro de 2007, pola que se desenvolve a implantación da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde de 21 de decembro de 2007, polo que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde de 23 de xuño de 2008, que modifica a de 21 de decembro do 2007, pola que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Circular 8/2009, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se regulan algunhas medidas de atención á diversidade.
- Decreto 79/2010, de 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia.
- Lei 4/2011, de convivencia e participación.
- Decreto 229/2011, de 7 de Decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.
- **Recomendación 2006/962/EC**, do 18 de decembro de 2006 do Parlamento Europeo e do Consello, sobre as competencias clave para a aprendizaxe permanente.
- **Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro**, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- **Real decreto 1105/2014, do 26 de decembro**, polo que se establece o currículo básico da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.
- **Decreto 86/2015, do 25 de xuño**, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

2.- OBXECTIVOS DA ETAPA

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia e respectar as diferenzas de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer as mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar críticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo a súa conservación e a súa mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.
- p) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación

interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.- PREVISIÓN DO DESENVOLVEMENTO DA PROGRAMACIÓN NOS ESCENARIOS DE ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL, SEMPREENCIAL E/OU NO PRESENCIAL:

Debido ás circunstancias excepcionais que estamos a vivir, faise preciso perfilar unha serie de posibilidades de ensino que aseguren a ensinanza ao conxunto do alumnado. A metodoloxía empregada nas aulas xa está desenvolvida no apartado 8 desta programación: *Concrecións metodolóxicas da materia*.

3.1.- Metodoloxía de traballo que se seguirá no caso de ensino a distancia.

No caso de ensino a distancia a metodoloxía centrarase na consecución das competencias básicas, sobre todo as relacionadas coa materia e que se poden concretar en catro: comprensión e expresión orais e escritas. Para iso o traballo a desenvolver será sobre todo práctico, baseado na elaboración de pequenos traballos de expresión e comprensión que irán realizando os alumnos semanalmente. A distribución semanal está pensada para favorecer a conexión a Internet do alumnado sen que estea condicionado a facelo a unha hora determinada. Con todo, isto non significa que puntualmente podíamos organizar alguna reunión Online a través de Webex ou doutra plataforma, sobre todo para aclarar dúbidas que poidan ir xurdindo.

Como recurso principal empregaremos a Aula Virtual do Centro, de xeito que os alumnos non se perdan á hora de seguir o proceso de ensino. De todos modos, puntualmente e, sobre todo con 3º e 4º de ESO, poderase empregar o correo electrónico sempre que se considere necesario.

3.2.- Modo de proveer o dereito á educación ao alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática.

Foi elaborado polo centro un listado de necesidades para solventar problemas de conectividade que poida ter o alumnado, de maneira que todos teñan acceso a Internet. Por outra parte, nas primeiras semanas de curso daraselle a cada alumno un correo

electrónico e unhas clases formativas para que poidan traballar coa aula virtual do centro.

A comunicación coas familias é constante tamén a través de Abalar e, como non, da páxina Web do centro e do teléfono.

Se, con todo, algún alumno non puidera acceder ao ensino telemático, ten unha copia do caderniño que empregamos en papel, e as tarefas facilitaríanselle a través do teléfono ou, de darse algún caso extremo, a través de Servizos Sociais do Concello de Lousame.

3.3.- Mecanismos que o profesorado adoptará para asegurar o seguimento continuo do curso polo alumnado

Todos os alumnos do centro teñen o material básico de traballo nun caderniño que lles foi entregado en man, en Internet no blogue <http://barcodebabel.blogspot.com> e nun lápiz de memoria. Deste xeito asegurámonos de que, de darse a necesidade dun confinamento total ou parcial, poden acceder ao material de estudo. No caso de 1º e 2º no caderniño teñen exercicios; no caso de 3º e 4º non, pois debido á amplitude da materia, á necesidade de adaptala ás características do grupo, á preferencia polo traballo competencial, e á idade dos rapaces, optamos por irles proporcionando este material paulatinamente.

De darse a circunstancia de ter que levar a cabo un confinamento e de que algún alumno non poida acceder a Internet (algo pouco probable pois xa se comprobou que todos teñen acceso) daríase o material en papel: ben sexa a través dun caderniño, de fotocopias ou dun libro de texto adecuado ao seu nivel (ver punto anterior).

4.- CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave: No Decreto da Lomce, defínense como Competencias as “capacidades para aplicar de xeito integrado os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos”. A aprendizaxe baseada en competencias caracterízase pola súa transversalidade, o seu dinamismo e o seu carácter integral. O proceso de ensino e aprendizaxe competencial débese abordar desde todas as materias de

coñecemento e por parte das diversas instancias que conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais como nos non formais e informais; o seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso. As Competencias Clave establecidas serían as seguintes:

1. Comunicación lingüística (CCL).
2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
3. Competencia dixital (CD).
4. Aprender a aprender (CAA).
5. Competencias sociais e cívicas (CSC)
6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
7. Conciencia e expresións culturais (CCEC).

Sínálase no Decreto que se potenciará o desenvolvemento da competencia de comunicación lingüística, da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe en máis dunha competencia ao mesmo tempo. As concrecións curriculares para os distintos bloques de materias constrúense a partir dos criterios de avaliación, ligándoos cos demais compoñentes de cada materia. Os criterios de avaliación relaciónanse directamente cos estándares de aprendizaxe, que non son máis que concrecións dos propios criterios, e eses estándares conéctanse coas competencias clave. Polo tanto, os estándares de aprendizaxe avaliados permiten definir os resultados de aprendizaxe e concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliados, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado. Deben contribuír a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

A relación dos estándares de aprendizaxe avaliados que forman parte dos perfís competenciais pode verse no apartado 7.

4.1.- PERFIL COMPETENCIAL DO ALUMNADO PARA A ESO

1º ESO: PERFIL COMPETENCIAL DO ALUMNADO.

Competencia Clave	Materia	Estándares prioritarios
CAA	LCL	LCLB3.5.1 - Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora As competencias que posúe como persoa plurilingüe.
CAA	LCL	LCLB3.7.1 - Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.
CCEC	LCL	LCLB4.1.1 - Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.
CCEC	LCL	LCLB4.2.1 - Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros e coas compañeiras.
CD	LCL	LCLB2.2.2 - Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital.
CD	LCL	LCLB2.2.3 - Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.
CL	LCL	LCLB1.4.1 - Realiza presentacións orais.
CL	LCL	LCLB2.1.1 - Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias, comprendendo as relacións entre elas.
CL	LCL	LCLB2.1.2 - Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe.
CL	LCL	LCLB2.4.1 - Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, mitando textos modelo.
CL	LCL	LCLB2.4.2 - Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.
CL	LCL	LCLB3.1.1 - Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.
CL	LCL	LCLB3.1.2 - Recoñece e corrixе erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, Aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.
CL	LCL	LCLB3.1.3 - Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.
CL	LCL	LCLB4.1.1 - Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.
CSC	LCL	1º-LCLB1.1.1 - Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.
CSC	LCL	1º-LCLB3.6.1 - Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro docente e do Seu ámbito social próximo.
CSIEE	LCL	LCLB1.2.1 - Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.

2º ESO: PERFIL COMPETENCIAL DO ALUMNADO.

Competencia Clave	Materia	Estándares prioritarios
CAA	LCL	2º-LCLB1.2.3 - Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).
CAA	LCL	2º-LCLB1.4.3 - Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.
CCEC	LCL	2º-LCLB4.2.1 - Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).
CCL	LCL	2º-LCLB1.2.1 - Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.
CCL	LCL	2º-LCLB2.1.2 - Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico.
CCL	LCL	2º-LCLB2.1.4 - Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.
CCL	LCL	2º-LCLB2.2.1 - Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.
CCL	LCL	2º-LCLB2.4.2 - Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.
CCL	LCL	2º-LCLB3.5.1 - Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.
CD	LCL	2º-LCLB2.3.1 - Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.
CD	LCL	2º-LCLB2.3.2 - Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.
CSC	LCL	2º-LCLB1.6.2 - Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente as demais persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.

3º ESO: PERFIL COMPETENCIAL DO ALUMNADO

Competencia Clave	Materia	Estándares prioritarios
CAA	LCL	LCLB2.5.2 - Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación), e avalía a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros e das súas compañeiras.
CCEC	LCL	LCLB4.5.2 - Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o man-temento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.
CCL	LCL	LCLB1.5.2 - Organiza o contido e elabora guións previos á intervención oral formal, seleccionando a idea central e o momento en que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e os exemplos que van apoiar o seu desenvolvemento.
CCL	LCL	LCLB1.5.3 - Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.
CCL	LCL	LCLB2.6.2 - Utiliza variados organizadores textuais nas exposicións e nas argumentacións
CCL	LCL	LCLB2.7.2 - Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.
CCL	LCL	LCLB3.1.1 - Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.
CCL	LCL	LCLB3.5.1 - Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.
CCL	LCL	LCLB4.5.1 - Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.
CCL	LCL	LCLB4.7.1 - Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia.
CD	LCL	LCLB2.7.4 - Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.
CMCT	LCL	LCLB2.7.1 - Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.
CSC	LCL	LCLB1.6.1 - Participa activamente en debates e coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas
CSC	LCL	LCLB4.4.2 - Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.

CSIEE	LCL	LCLB4.7.1 - Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia.
-------	-----	--

4º ESO: PERFIL COMPETENCIAL DO ALUMNADO

Competencia Clave	Materia	Estándares prioritarios
CAA	LCL	4º-LCLB2.5.2 - Redacta borradores de escritura.
CAA	LCL	4º-LCLB2.5.4 - Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).
CCEC	LCL	4º-LCLB2.7.3 - Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.
CCL	LCL	4º-LCLB1.1.1 - Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.
CCL	LCL	4º-LCLB1.6.3 - Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.
CCL	LCL	4º-LCLB1.6.6 - Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, Recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.).
CCL	LCL	4º-LCLB2.1.1 - Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construindo o significado global do texto.
CCL	LCL	4º-LCLB2.1.4 - Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.
CCL	LCL	4º-LCLB2.1.6 - Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.
CCL	LCL	4º-LCLB2.2.1 - Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.
CCL	LCL	4º-LCLB2.5.3 - Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.
CCL	LCL	4º-LCLB2.6.2 - Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.

CCL	LCL	4º-LCLB3.8.1 - Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas propias producións orais e escritas.
CCL	LCL	4º-LCLB3.9.1 - Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.
CCL	LCL	4º-LCLB3.9.2 - Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.
CCL	LCL	4º-LCLB4.3.3 - Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.
CCL	LCL	4º-LCLB4.4.1 - Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.
CCL	LCL	4º-LCLB4.6.2 - Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.
CD	LCL	4º-LCLB1.6.1 - Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.
CD	LCL	4º-LCLB4.6.3 - Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.
CMCT	LCL	4º-LCLB2.1.3 - Infíre a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.
CMCT	LCL	4º-LCLB2.2.6 - Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.
CSC	LCL	4º-LCLB1.3.5 - Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.
CSIEE	LCL	4º-LCLB4.6.2 - Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.

5.- DESENVOLVEMENTO DO CURRÍCULO: obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, competencias clave, temporalización, procedementos e instrumentos de avaliación, grao mínimo de consecución para aprobar.

1º ESO: páxina

2º ESO: páxina

3º ESO: páxina

4º ESO: páxina

5.- DESENVOLVEMENTO DO CURRÍCULO: obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, competencias clave, temporalización, procedementos e instrumentos de avaliación, grao mínimo de consecución para aprobar.

1º ESO

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 1º ESO								
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACI	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA APROBAR
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar.								
h m	B1.1 Escoita activa e observación das normas básicas que favorecen a comunicación.	B1.1 Escoitar de forma activa e comprender o sentido global de textos orais	LCLB1.1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	CCL CSC	-Razoamento por parte dos alumnos sobre as regras básicas da interacción. - Rexeitamento daquelo que impide unha correcto intercambio comunicativo. - A partir de unha serie de audicións, extracción das	Todas as avaliacións ¹	-Obsevación por parte do profesor se o alumno emprega correctamente as regras básicas da comunicación,	-Respecta as normas de interacción.

¹ Debido ás características dos estándares de aprendizaxe descritos, entendo que deben aplicarse ao longo de todo o curso, con maior ou menor incidencia dependendo da temática que se estea a tratar e dos exercicios que se estean a realizar. As destrezas descritas nestes estándares son aplicables ao uso, polo tanto o que debe terse en conta é a adquisición paulatina das mesmas, algo que considero imposible medir en sesión porque está presente permanentemente no proceso de ensino-aprendizaxe.

					ideas globais e comprobación do cumprimento das regras básicas da interacción.			
a d g	B1.2 Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais.	B1.2 Valorar a importancia da conversa na vida social practicando actos de fala (contando, describindo, opinando, dialogando, etc.) en situación comunicativas propias da actividade escolar.	LCLB1.2.1 Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.	CCL CSIEE	- Realización de debates sobre diferentes temas de actualidade respectando as normas básicas da comunicación.	En todas as avaliacións	-Observación por parte do profesor de se os alumnos respetan as normas básicas nos debates propostos.	-Participa activamente nos debates respetando os turnos de palabra.
H	B1.3 Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.	LCLB1.3.1 Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a coherencia e a cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos,	LC.B1.3.1 Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.3.2 Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non	CCL CCA	-Formación de diferentes grupos e expresión oral da opinión sobre diferentes temas onde se valoraran a adecuación, a coherencia, uso de elementos non verbais...	En todas as avaliacións	-Observación directa do profesor se os alumnos se expresan con adecuación, coherencia... nas súas intervencións, e ademáis, se se autocorrixen.	-Exprésase oralmente con claridade, tono de voz adecuado e volumen e asume os seus propios erros. -Identifica elementos non verbais nas comunicación orais.

g h	B1.4 Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.	B1.4 Aprender a falar en público, en situación formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.4.1 Realiza presentación orais.	CCL	-Realización dunha presentación oral. -Elaboración dun esquema previo.	En todas as avaliacións	-Valoración do profesor se a presentación oral foi adecuada o contexto.	- Presenta dunha forma lóxica, ordenada e adecuada, un determinado tema de forma oral, non tendo vergoña a falar en público.
a d h m	B1.5 Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situación reais ou imaxinarias.	B1.5. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	LCLB1.5.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	CSC	-Representación breve teatral creada por ele e poñendo énfasis na dramatización. - Realización dun esquema previo.	En todas as avaliacións	-Valoración do profesor se a representación teatral respetou as indicacións marcadas.	-Participa nas simulacións e representacións mostrando interese por expresar emocións e por querer facelo ben.
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir.								
h h	B2.1 Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos escritos de ámbito persoal,	B2.1. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes	LCLB2.1.1. Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias, comprendendo as	CCL	-Recoñecemento das ideas principais e secundarias de diferentes textos.	En todas as avaliacións	-Eercicio onde se diferencien as ideas principais das secundarias.	-Identifica as ideas principais e secundarias dun texto.

B	B2.2 Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.	B2.2. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua	LCLB2.2.1. Utiliza, de xeito autónomo, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.2.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital. LCLB2.2.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CD CD CD	-Búsqueda de información en internet sobre diferentes autores e as súas obras. -Búsqueda nun dicionario impreso ou dixital o vocabulario descoñecido dunha lectura. -Visita a biblioteca do centro.	En todas as avaliacións	-Traballo para a casa onde se buscará información sobre un autor e as súas obras. -Exercicio onde se busque unha serie de vocabulario descoñecido.	-Sabe buscar información en internet. -Consulta o dicionario sempre que o precisa, tanto impreso como dixital. -Mostra interés pola visita realizada a biblioteca.
g h	B2.3 Coñecemento e uso das técnicas e extratécnicas para a produción de textos escritos: planificación, obtención de	B2.3. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados,	LCLB2.3.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e	CSIE	-Presentación de traballos escritos sobre distintos temas propostos. -Realización dun esquema previo.	En todas as avaliacións	-Realización por escrito dun traballo sobre un tema proposto polo profesor.	-Presenta traballos escritos dunha forma clara, ordenada, limpa e coherente.

	datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	coherentes e cohesionados.	redacta borradores de escritura.		-Revisión dos traballos.			
h l	<p>B2.4 Producción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, co educativo ou escolar e co social.</p> <p>B2.5 Producción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.</p>	B2.4 Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	<p>LCLB2.4.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo.</p> <p>LCLB2.4.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.</p> <p>LCLB2.4.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.</p>	CCL CCL	<p>-Composición dunha carta a un amigo seguindo o modelo dado.</p> <p>-Presentación por escrito de diferentes contos onde se mesturen secuencias narrativas, descritivas e dialogadas.</p> <p>- Elaboración de un breve texto expositivo.</p> <p>- Partindo dunha serie de ideas, presentación de argumentos a favor ou en contra.</p> <p>-Realización de esquemas de</p>	En todas as avaliacións	<p>-Realización dunha carta,</p> <p>-Elaboración dun traballo escrito onde se parta dun texto narrativo e se mezclen secuencias descritivas, dialogadas...e envío a profesora por correo electrónico.</p>	<p>-Sabe escribir unha carta respetando os modelos dados.</p> <p>-Sabe empregar ó correo electrónico.</p> <p>-Identifica as diferenzas textuais.</p>

	comunicación eficaz.		adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.				ortográficos e gramaticais.	
				CCL	-Identificación das formas verbais en textos e indicar o tempo, modo...		-Control de verbos por escrito.	-Recoñece os diferentes tempos verbais, modos, conxugación e úsaos correctamente en cada situación comunicativa.
e h	B3.3 Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre o uso da lingua.	B3.2. Usar de forma efectiva os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas en relación ao manexo da lingua e para enriquecer	LCLB3.2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.	CD	-Búsqueda no dicionario de palabras de dudosa escritura.	En todas as avaliacións	-Observación da destreza do alumno e o desenvolvemento a hora de usar o dicionario.	-Manexa correctamente dicionarios on-line ou impresos para resolver calquer tipo de duda e mostra interés por facelo.

		o propio vocabulario.						
h	B3.4 Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	B3.3. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	LCLB3.3.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto	CCL	-Identificación dos marcadores textuais en diferentes textos e explicar por escrito a súa función na organización do texto.	En todas as avaliacións	-Utilización de conectores variados nos textos de creación.	-Identifica os conectores textuais. -Define, explica e pon exemplos de conceptos como: sinónimo, hiperónimo...
a h	B3.5 Recoñecemento, uso e explicación dos recursos da modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e da subxectividade a través das modalidades	B3.4. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa	CSC CCL	- Recoñecemento das diferentes modalidades que aparecen nun texto. -Transformación dunha modalidade a outra.	En todas as avaliacións	-Eercicio escrito onde se identifiquen diferentes modalidades oracionais e se propoñan outras.	-Identifica as diferentes modalidades e explica a súa funcionalidade.

	oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.		intención comunicativa do emisor.					
i l	B3.6 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando esteriotipos lingüísticos ou culturais.	B3.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando esteriotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita esteriotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL CCA	-Elaboración en grupo de un traballo sobre un cantante extranxeiro favorito, introducindo a letra dalgunha das súas cancións.	En todas as avaliacións	-Valoración do profesor se o traballo levado a cabo seguiu as normas marcadas.	-Mostra respeto polas diferentes linguas e non mostra perxuízos.
a h i ñ	B.3.7 Recoñecemento da diversidade lingüística propia do ámbito persoal, social e mediático.	B3.6. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade do centro educativo e do ámbito	LCLB3.6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro educativo e do seu ámbito social próximo.	CSC	-Realización por escrito dun traballo onde se reflexione sobre as diferentes formas de uso da lingua segundo en	En todas as avaliacións	- Observación por parte do profesor de que o alumno valora as linguas como manifestación da riqueza e da identidade dos pobos e mostra interese por	-Mostra interese pola actividade e respeta as diferencias lingüísticas entre as persoas.

o		social do alumnado.			qué contexto: familiar, formal...		coñecer as diferencias dialectais.	
g h	B3.8 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.7. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	CCA	-Elaboración dun informe sobre o uso do xénero en galego e castelán.	En todas as avaliacións	-Observación se o traballo mandado se realizou correctamente.	-Participa na actividade e mostra interés.
Bloque 4. Educación literaria.								
h l n	B4.1 Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios	B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos, e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás propias afeccións, amosando	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	CCL CCEC	-Lectura e interpretación de diferentes fragmentos de obras literarias, adecuadas o seu nivel e intereses.	En todas as avaliacións	-Valoración por parte do profesor se o alumno mostra interese pola lectura de fragmentos de obras univesais.	- Le, comprende e mostra interés pola lectura.

	gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	interese pola lectura.						
h l n	B4.1 Lectura libre de obras de la literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.2. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.2.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros. LCLB4.2.2. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	CCEC CCEC CSC	-Participación nun debate sobre libros lidos, intereses lectores, etc. -Dramatización de textos teatrales.	En todas as avaliacións	-Observación da participación activa nun debate. -Valoración da adecuada dramatización dun fragmento dunha obra teatral.	-Comenta na clase algún libro que lea e mostra satisfacción por habelo feito.
h l n	B4.2 Redacción de textos de intención literaria a partir de textos utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.	B4.3. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.3.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa. LCLB4.3.2. Desenvolve o gusto pola	CCL CCEC	-Redacción dun texto persoal de intención literaria a partir dun modelo.	En todas as avaliacións	-Eercicio escrito dun texto pertencente a un determinado xénero visto na clase.	- Presenta correctamente textos breves de intención literaria tendo en conta as características do xénero ó que pertence.

			escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CCEC CSIE				
--	--	--	---	--------------	--	--	--	--

2º ESO

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 2º ESO								
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA APROBAR
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar.								
H M	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal.	B1.1. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/	CCL	Análise comprensiva e analítica de textos orais de diversa índole.	Todas as avaliacións ²	• En todas as avaliacións: observación e seguimento na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/ educativo e social,

² Debido ás características dos estándares de aprendizaxe descritos, entendo que deben aplicarse ao longo de todo o curso, con maior ou menor incidencia dependendo da temática que se estea a tratar e dos exercicios que se estean a realizar. As destrezas descritas nestes estándares son aplicables ao uso, polo tanto o que debe terse en conta é a adquisición paulatina das mesmas, algo que considero imposible medir en sesión porque está presente permanentemente no proceso de ensino-aprendizaxe.

	educativo ou escolar, e social.	educativo ou escolar, e social.	educativo e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do/da falante.					identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do/da falante.
			LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL	Análise comprensiva de textos orais de diversa índole.	Todas as avaliacións	• En todas as avaliacións: observación e seguimento na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Retén información relevante e extrae informacións.
			LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	CCL	Análise comprensiva de textos orais de diversa índole e iniciación á análise.	Todas as avaliacións	• En todas as avaliacións: observación e seguimento na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.
h m	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos. Diálogo.	B1.2. escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención	CCL	Análise comprensiva de textos orais de diversa índole.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais. Probas orais.	Comprende o sentido global de textos de diversa índole identificando o tema, a intención comunicativa e a estrutura do mesmo.

			comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.					
			LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL	Análise comprensiva de textos orais de diversa índole.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais. Probas orais.	Retén información relevante e extrae informacións concretas.
			LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	CAA	Análise comprensiva de textos orais de diversa índole.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Utiliza instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados.
			LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e	CCL CAA	Análise de textos de diversa índole.	En todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula,	Resume textos de diversa índole recollendo as ideas principais e integrando a información en

			argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.				sobre todo nas exposicións orais. Probas orais ou escritas.	oracións ben relacionadas léxica e semanticamente.
h m	B1.3. Escoita activa e cumprimento das normas básicas que favorecen a comunicación.	B1.3. Escoitar de xeito activo e comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.	CCL CSC	Análise de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais e en debates. Probas orais.	Observa e analiza as intervencións nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe, o contido, e o grao de respecto.
H	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.	▪ B1.4. Comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	CSIE	Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Recoñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia e a cohesión dos contidos en grao ascendente.

			LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	CD	Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais. Probas orais.	Recoñece a importancia da linguaxe non verbal, da xestión do tempo e das axudas audiovisuais na elaboración de discursos orais.
			LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	CAA	Análise e produción de textos orais.	Todas as avaliacións	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.
g h	B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.	B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais.	CCL	Análise e produción de textos orais.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Recoñece e usa estratexias para falar en público, en situacións formais e informais, individualmente ou en grupo.
			LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas	CSC	Participación oral na aula.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e	Realiza intervencións non planificadas na

			dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.				seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	aula, comparando e distinguindo os discursos formais dos espontáneos.
			LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	CCL	Produción de textos orais.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais. Probas orais.	Incorpora paulatinamente palabras propias do nivel formal nas súas prácticas orais.
			LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	CCL	Participación oral na aula.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Pronuncia con corrección adaptando a modulación á finalidade da mensaxe na práctica oral.
a d g	B1.6. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción,	B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversas espontáneas.	LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios.	CSC	Produción oral na aula.	Todas as avaliacións.	En todas as avaliacións, observación e seguimento do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Cínguese ao tema, non divaga e atende as instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios.

	intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais. B1.7. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.		LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente as demais persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.	CCL CSC	Participación en intervencións orais espontáneas e elaboradas.	Todas as avaliacións.	Observación do alumno na aula, sobre todo nas exposicións orais.	Respecta as normas de cortesía nas conversas e debates.
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir								
b h	B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.	B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	CCL	Análise de textos a partir dunha lectura comprensiva.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Pon en práctica distintas estratexias de lectura en función do obxectivo e do tipo de texto.

			LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico.	CCL	Produción de textos orais ou escritos.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Comprende paulatinamente o significado de palabras do nivel formal vistas na aula e aplícaas á súa produción textual.
	▪		LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pon a en relación co contexto.	CCEC	Análise de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Relaciona información implícita ou explícita dun texto e pon a en relación co contexto.
			LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e reconece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.	CCL	Análise de textos de diversa índole. Elaboración de esquemas a partir dun texto.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral.	Deduce a idea principal e as secundarias dun texto e establece as relacións entre elas.

							Realización de ejercicios ou traballos breves.	
			LCLB2.1.5. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	CMCCT	Análise de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de ejercicios ou traballos breves.	Fai inferencias e hipóteses sobre contidos semánticos que favorecen a construción do significado global e a avaliación crítica.
b h l	B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.	CCL	Análise de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de ejercicios ou traballos breves.	Localiza, relaciona e secuencia informacións implícitas dun texto e deduce informacións e valoracións implícitas.
			LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información	CMCCT	Análise e produción de	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula.	Interpreta información dada en diagramas,

			dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.		textos de diversa índole.		Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	gráficas, mapas conceptuais, etc.
b e h	B2.3. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.	B2.3. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.3.1. Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CD	Análise e produción de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Emprego autónomo de diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos discursos orais e escritos.
			LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CD	Realización de exercicios que requiran a busca de información na biblioteca escolar ou en soportes dixitais.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Realización de exercicios ou traballos breves.	Uso da biblioteca escolar e de recursos dixitais para buscar información.

g h	B2.4. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	B2.4. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.	CSIE	Elaboración de textos escritos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Realización de exercicios ou traballos breves.	Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos e redacta borradores de escritura.
			LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	CCL	Elaboración de textos escritos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita. Realización de exercicios ou traballos breves.	Escribe textos empregado o rexistro adecuado, con coherencia e cohesión en grao ascendente e seguindo as normas gramaticais e ortográficas.
e h i l	B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, educativo ou escolar, e social. B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos,	B2.5. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos modelo.	CCL	Produción de textos.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Realización de exercicios ou traballos breves.	Escribe textos de diversa índole imitando modelos.
			LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e	CCEC	Produción de textos das	Todas as avaliacións (En cada avaliación terase máis en conta	Observación e seguimento do alumno na aula.	Escribe textos de distintas tipoloxías

	expositivos e argumentativos, e escritura de textos dialogados.		instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.		tipoloxías vistas na aula.	a produción de textos das tipoloxías vistas na aula)	Realización de exercicios ou traballos breves.	imitando modelos.
			LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	CMCCT CD	Análise dos elementos visuais de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.
Bloque 3. Coñecemento da lingua								
b h	B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. B3.2. Coñecemento, uso e valoración	B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	CCL	Realización de exercicios de redacción e de corrección de erros.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.

	das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.						Elaboración de escritos con corrección oral na aula.	
		LCLB3.1.2. Recoñece e corrige erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	CCL	Elaboración de textos orais ou escritos. Realización de exercicios de corrección de textos propios ou alleos.	Todas as avaliacións (En cada avaliación contidos centrados nunha selección de categorías gramaticais)	Observación e seguimento do alumno na aula. Realización de exercicios ou traballos breves.	Recoñece e corrige erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos aplicando os coñecementos adquiridos.	
		LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	CCL	Realización de escritos ou intervencións orais.	En todas as avaliacións: en cada unha delas os contidos centranse nas formas verbais vistas.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Coñece e emprega adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	

b h	B3.3. Comprensión e interpretación dos compoñentes do significado das palabras: denotación e connotación.	B3.2. Comprender o significado das palabras en toda a súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos subxectivos.	LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	CCL	Realización de exercicios de comprensión textual.	En todas as avaliacións.	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Resolución de exercicios ou traballos breves.	Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado de palabras sinxelas dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.
H	B3.4. Coñecemento reflexivo das relacións semánticas que se establecen entre as palabras.	B3.3. Comprender e valorar as relacións de igualdade e de contrariedade que se establecen entre as palabras e o seu uso no discurso oral e escrito.	LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	CCL	Resolución de exercicios.	Todas as avaliacións (en cada avaliación centraranse os contidos no vocabulario visto)	Observación e seguimento do alumno na aula. Proba escrita ou oral. Realización de exercicios ou traballos breves.	Recoñece e usa sinónimos e antónimos de palabras de significado común ou de vocabulario de nivel culto visto na aula.
h n	B3.5. Observación, reflexión e explicación dos cambios que afectan o significado das palabras: causas e mecanismos. Metáfora,	B3.4. Recoñecer os cambios de significado que afectan a palabra no texto: metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	CCEC	Análise de textos.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do traballo do alumno na aula.	Recoñece e usa o uso metafórico e metonímico nuha frase ou nun texto sinxelo oral ou escrito.

	metonimia, palabras tabú e eufemismos.		LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.	CCEC	Exercicios de análise de texto e de vocabulario.	Todas as avaliacións.	Observación e seguimento do traballo do alumno na aula. Realización de probas escritas ou orais.	Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan ao significado global das palabras: tabú e eufemismo.
h	B3.6. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	CCL	Exercicios de produción textual, oral ou escrita.	En todas as avaliacións (tendo en conta os recursos que se vaian incrementando en cada unha delas ao longo do curso).	Probas escritas ou orais. Realización de breves traballos de redación ou de exposición oral.	Recoñece e usa os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos.
a h	B3.7. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en	B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos	CCL	Realización de exercicios.	Terceira avaliación.	Resolución de exercicios.	Explica a diferenza significativa que

	<p>función da persoa que fala ou escribe.</p> <p>Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.</p>		verbais.				Proba escrita ou oral.	implica o uso de tempos verbais.
i l	<p>B3.8. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.</p>	<p>B3.7. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.</p>	<p>LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.</p>	CCL	Realización de pequenos traballos en grupo ou dun proxecto.	Todas as avaliacións.	Participación e implicación en traballos en grupo.	Participa en proxectos de elaboración multimedia evitando estereotipos lingüísticos ou culturais e valorando a súa realidade plurilingüe.

a h i ñ o	B3.9. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do ámbito persoal, social e mediático.	B3.8. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade galega.	LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	CSC	Realización de exercicios, lectura de textos, comentarios e debates na aula.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo do alumno na aula.	Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.
g h	B3.10. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.9. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	Realización de traballos escritos ou orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo do alumno na aula.	Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.
Bloque 4. Educación literaria								
h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para	B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás afeccións,	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	CCL	Debates e exposicións sobre distintas obras literarias.	Todas as avaliacións.	Elaboración dunha ficha de lectura. Exposición oral sobre lecturas feitas.	Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.

	lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	amosando interese pola lectura.					Seguimento do traballo na aula.	
h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cine, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e interrelacionando obras literarias, musicais, arquitectónicas, etc. personaxes e temas de todas as épocas.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.)	CCEC	Análise de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións (tendo en conta a progresividade)	Elaboración de traballos escritos ou orais. Proba escrita ou oral.	Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).
			LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	CAA	Análise de textos en relación cos períodos históricos.	Todas as avaliacións (incluíndo contidos a medida que se vai avanzando nos períodos históricos)	Corrección de exercicios. Seguimento do traballo. Realización de probas escritas ou orais.	Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.

h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.	CCL CSC	Realización de pequenos debates sobre libros e lecturas realizadas.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo.	Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros.
	▪	▪	LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	CCL	Realización de exercicios de lectura.	Todas as avaliacións (tendo en conta a evolución das destrezas do alumno/a)	Observación do traballo na aula.	Le en voz alta con adecuación.
h l n	B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención	B4.4. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con	CCL CCEC	Elaboración de pequenos traballos de redacción.	Todas as avaliacións.	Corrección de pequenos traballos de redacción.	Redacta textos de intención literaria seguindo modelos.

	lúdica e creativa.		intención lúdica e creativa.					
			LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CAA	Elaboración de pequenos traballos de redación.	Todas as avaliacións.	Observación na aula.	Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.

3º ESO

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 3º ESO								
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA APROBAR
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar.								
H m	B1.1 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito	B1.1. Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos	LCLB1.1.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes	CCL	-Interpretación dunha ficha que contén diferentes elementos non	En todas as avaliacións	-Ficha que recolla os aspectos estudos e que será entregada correctamente.	-Identifica elementos non verbais e explica o seu valor.

	de uso: persoal, educativo ou escolar, e social.	ámbitos persoal, académico ou escolar, e social.	de procedencia non verbal. LCLB1.1.2. Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e a información da opinión en noticias, reportaxes, etc., identificando as estratexias de enfatización e de expansión. LCLB1.1.3. Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas con claridade en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.	CSC	verbais e explicar a súa funcionalidade. -Comentario, usando as novas tecnoloxías, de diferentes anuncios publicitarios (onde se incidirá no valor persuasivo destes) e diferentes noticias (diferenciarase a información da opinión). -Resume oral das diferentes lecturas de comprensión que se faga o inicio de cada tema.			-Observación na clase se o alumno diferencia adecuadamente os elementos persuasivos dos textos publicitarios e as opinións nos textos informativos.	-Distingue o que é información e persuasión na publicidade; e información e opinión nos textos informativos.
--	--	--	---	-----	---	--	--	---	--

				CCL			-Comprobación do profesor se o alumno resume adecuadamente oralmente o que se lle pide.	-Sabe resumir oralmente un texto.
h m	B1.2 Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.	B1.2. Escotar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Anticipa ideas e infere datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.2.2. Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e	CCL	-Interpretación de diferentes textos orais, tendo en conta as fontes de procedencia non verbal. -Identificación das características das diferentes tipoloxías	En todas as avaliacións	-Observación do profesor se o alumno mostra interese por facer a actividade proposta e se participa activamente. -A partir dun texto, identificación da	- Participa na actividade e mostra interese por facelo ben. -Sabe identificar secuencias

			instrutivos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	CCL	textuais en diferentes textos.		tipoloxía textual predominante e as secundarias.	textuais e explicar o seu valor.
--	--	--	--	-----	--------------------------------	--	--	----------------------------------

h m	B1.3 Observación, reflexión, comprensión e valoración do sentido global dos debates, os coloquios e as conversas espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor/a, e aplicación das normas básicas que os regulan.	B1.3. escoitar de xeito activo e comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.3.1. Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información salientable, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	CSC	-Participación nun debate sobre temas propostos polos alumnos respetando as normas de interacción. -Elaboración dun plan previo para levar a cabo o debate.	En todas as avaliacións	- Observación por parte do profesor se participa nos debates e o fai mostrando interés polo tema tratado, respetando as normas comunicativas e a opinión dos outros compañeiros.	-Participa activamente nun debate respetando os turnos de palabra.
h	B1.4 Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais.	B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia e a cohesión do contido das	LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a	CCL	-Realización dunha exposición oral axudándose das novas tecnoloxías.	En todas as avaliacións	-Comprobación se o alumno desenvolve correctamente a súa exposición, se o fai dunha forma coherente, se emprega correctamente as axudas audiovisuais	-Expón adecuadamente un tema de forma clara e precisa e usa correctamente as achegas audiovisuais.

	Aspectos verbais e non verbais.	produccións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos, movementos, ollada, etc.).	cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	CD			en un tono adecuado.	
g	B1.5 Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.	B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de xeito individual ou en grupo	LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. LCLB1.5.2. Organiza o contido e elabora guións previos á intervención oral formal, seleccionando a idea central e o momento en que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e os exemplos que van apoiar o seu	CCL CCL	-Presentación oral dalgún dos contidos vistos en clase. -Elaboración dun plan previo para a actividade anterior, onde se marquen as ideas principais e secundarias, se destaque o léxico propio a empregar, etc.	En todas as avaliacións	-Valoración do profesor da intervención en público do alumno seguindo as normas marcadas, e se é o caso, se o alumno acepta as revisións e acepta os erros e mostra interés por correxilos.	-Presenta oralmente un tema ante o resto do grupo con un léxico adecuado e con unha entonación e pronunciación adecuada, e de forma clara e precisa.

			desenvolvemento. LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. LCLB1.5.5. Avalía, por medio de guías, as producións propias e alleas, mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.	CCL				
				CCL				

				CAA				
a d g	B1.6 Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais.	B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversas espontáneas.	LCLB1.6.1. Participa activamente en debates e coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas. LCLB1.6.2. Avalía as intervencións propias e alleas.	CSC	-Realización dun coloquio na clase. -Elaboración dun plan previo.	En todas as avaliacións	-Observación do profesor se o alumno mostra interés pola actividade e o fai dando a súa opinión dunha forma razoada, respectando as opinións dos demais e os turnos de palabras.	-Participación activa na actividade respectando as normas da interacción.

				CCL				
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir.								
b h	B2.1 Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.	B2.1 Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña matices semánticos e que favorezan a construción do significado global	CCL CCL	-Interpretación e comprensión de diferentes textos tendo en conta o seu tipo.	En todas as avaliacións	-Comprobación se a actividade feita na aula está correcta e se fixo o que se lle mandaba.	-Comprende correctamente un texto determinado.

			e a avaliación crítica. LCLB2.1.3. Avalía o seu proceso de comprensión de lectura usando fichas sinxelas de autoavaliación.					
				CCA	-Elaboración dunha ficha onde mostra a comprensión do libro de lectura.		-Ficha con preguntas de comprensión sobre os libros de lectura obligatoria.	
h l	B2.2 Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descriptivos, instructivos, expositivos e argumentativos.	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes	LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar, académico ou escolar, e social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do	CCL	-A partir de diferentes textos, identificación do tema, a estrutura, a tipoloxía textual, etc.	En todas as avaliacións	-Algunha das preguntas do exame escrito será a identificación do tema dun texto, da súa tipoloxía e marcas lingüísticas que nos permitiu facelo.	-Identifica correctamente o tema e a súa intención comunicativa en textos de diferente tipoloxía.

			<p>contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado. LCLB2.2.2. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.</p>	CCEC	-Explicación por escrito das marcas lingüísticas que un determinado texto aporta para identificalo como dunha determinada tipoloxía.			
a c h	B2.3 Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura organizando razoadamente as ideas e expóndoas, respectando as ideas das demais persoas.	B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo, respectando en todo momento as	LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o	CCL	-Manifestación, o longo do curso, da opinión de forma oral sobre distintos textos lidos na clase, lecturas obrigatorias, etc.	En todas as avaliacións	-Observación por parte do profesor se o alumno ofrece a súa opinión sobre os textos dunha forma crítica e ben razoada.	-Opina razonadamente sobre diferentes textos, lecturas realizadas o longo do curso e respecta as interpretacións dos compañeiros.

		opinións das demais persoas	significado dun texto. LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	CCL CSC				
b e h	B2.4 Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento	B2.4. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CD	-Elaboración dun traballo sobre un dos autores estudados durante o curso, buscando información en enciclopedias e en internet.	En todas as avaliacións	-Comprobación de se o alumno pon interese en realizar a actividade e realiza unha búsqueda activa da información.	-Manéxase adecuadamente na biblioteca para buscar unha información e sabe empregar tamén as novas tecnoloxías para facelo.

	e a produción de información.							
e g h	B2.5 Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.5.1. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación), e avalía a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros. LCLB2.5.2. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.	CAA CCL	-Redacción sobre unha viaxe que o alumno fixera. -Reescritura da redacción anterior despois de facerlle o profesor as correccións oportunas.	En todas as avaliacións	-Comprobación de que a redacción foi feita segundo as indicacións previas e dunha forma clara e ordenada, e sen faltas de ortografía e expresión.	-Compón textos escritos ben presentados, sen erros gramaticais e de expresión.

g h l	<p>B2.6 Producción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, educativo ou escolar, e social.</p> <p>B2.7 Producción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.</p>	B2.6. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	<p>LCLB2.6.1. Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diversos tipos de argumento, imitando textos modelo.</p> <p>LCLB2.6.2. Utiliza variados organizadores textuais nas exposicións e nas argumentacións.</p> <p>LCLB2.6.3. Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente, evitando parafrasear o texto resumido.</p>	<p>CCL</p> <p>CCL</p> <p>CAA</p>	<p>-Elaboración dun texto argumentativo, seguindo o modelo aportado polo profesor, utilizando os organizadores textuais precisos.</p> <p>-Resumen por escritos de diferentes textos, incidindo que o fagan coas súas propias palabras.</p>	En todas as avaliacións	-Nun dos exames da avaliación, haberá un exercicio onde haberá que compoñer un texto argumentativo.	-Sabe elaborar un texto argumentativo.
-------------	--	--	---	--	---	-------------------------	---	--

								-É capaz de resumir un texto sen parafrasealo.
g h l	B2.8 Interese crecente pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe e como xeito de comunicar sentimentos, experiencias, coñecementos e emocións.	B2.7. Valorar a importancia da escritura como ferramenta de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento. LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que	CMCCT	-Composición creativa de diferentes poemas cuio tema, sea o indicado polo profesor, empregando un nivel formal da lingua. -Envío dos poemas por correo electrónico o coordinador da revista do centro para	En todas as avaliacións	-Comprobación por parte do docente se os textos creados se adecúan os parámetros exixidos.	-Sabe compor un texto onde expresa de forma creativa as súas emocións, empregando un léxico adecuado e preciso.

				CD CSC				
Bloque 3. Coñecemento da lingua.								
b h	<p>B3.1 Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronombre, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección.</p> <p>B3.2 Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais,</p>	<p>B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos, utilizando a terminoloxía gramatical necesaria para a</p>	<p>LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos</p>	CCL	-Identificación das categorías gramaticais nun texto dado.	En todas as avaliacións	-Nalgún dos exames da avaliación haberá exercicios onde se terá que identificar a categoría gramatical dunha serie de palabras destacadas.	-Recoñece e identifica as diferentes clases de palabras.

	recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para seguir unha comunicación.	explicación dos usos da lingua.	adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	CCL	-Realización de exercicios onde teñan que completar textos ou oracións coas grafías adecuadas, seguindo as regras de ortografía estudadas.		-Nos diferentes exames, valorase sempre a presentación ortográfica, descontando a puntuación correspondente por cada falta de ortografía.	-Presenta as súas producións escritas sen faltas de ortografía.
h	B3.3 Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da palabra. Procedementos	B3.2. Recoñecer e analizar a estrutura das palabras pertencentes ás diversas categorías	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra (raíz e afixos), e aplica	CCL	-Análisis da estrutura de diferentes palabras, separando os lexmes e morfemas e clasificándoos.	En todas as avaliacións	-No exame da avaliación, haberá un exercicio para analizar a estrutura dunha determinada serie de palabras e	-Reconoce os lexemas e morfemas que compoñen unha palabra. Clasifica estes últimos en

	para formar palabras.	gramaticais, distinguindo as flexivas das non flexivas.	este coñecemento á mellora da comprensión de textos escritos e ao enriquecemento do seu vocabulario activo. LCLB3.2.2. Explica os procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.	CCL	-Identificación do procedemento de formación de unha serie de palabras dadas, e clasificación das mesmas según a súa composición.		clasificalas segundo a súa composición.	derivativos e flexivos. -Distingue palabras simples, compostas, derivadas, acrónimos e siglas.
h	B3.4 Recoñecemento, identificaicón e explicación do uso dos grupos de palabras (nominal, adxectivoal,	B3.3. Observar, recoñecer e explicar os usos dos grupos nominais, adxectivos, verbais, preposicionais e	LCLB3.3.1. Identifica os grupos de palabras en frases e textos, diferenciando a palabra nuclear do resto de	CCL	-Identificacións dos diferentes tipos de sintagmas ou frases, e análise sintáctico dos mesmos, recoñecendo	En todas as avaliacións	-Ficha onde se terá que analizar sintácticamente unha serie de sitagmas, recoñecendo	-Identifica o núcleo de diferentes frases ou sintagmas e sabe clasificalos.

	preposicional, verbal e adverbial) e das relación que se establecen entre os elementos que os conforman no marco da oración simple.	adverbiais dentro do marco da oración simple.	palabras que o forman, e explica o seu funcionamento no marco da oración simple. LCLB3.3.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado, distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais argumentais e adxuntos.	CCL	previamente o núcleo. -Recoñecemento dos diferentes complementos do predicado nunha serie de oracións.		previamente o núcleo. -No exame da avaliación haberá algún exercicio para identificar os complementos do predicado.	-Recoñece e clasifica os diferentes complementos do predicado.
h	B3.5 Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da oración simple: suxeito e predicado. Oracións impersonais, activas e pasivas.	B3.4. Recoñecer, usar e explicar os elementos constitutivos da oración simple.	LCLB3.4.1. Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple, diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou a ausencia do suxeito como unha marca da	CCL	-Realización de diferentes exercicios onde haxa que identificar o suxeito e o predicado de diferentes oracións, recoñecer casos de suxeito omitido, etc.	En todas as avaliacións	-Exercicio para entregar o profesor onde se recoñeza o suxeito e o predicado dunha serie de oracións.	-Recoñece o suxeito e predicado nunha oración, e sabe indicar cando está ante un suxeito omitido.

			<p>actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor.</p> <p>LCLB3.4.2. Transforma oracións activas en pasivas e viceversa, e explica os papeis semánticos do suxeito (axente, paciente e causa).</p> <p>LCLB3.4.3. Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.</p>	CAA	<p>-Transformación de oracións en voz activa a pasiva, e viceversa.</p> <p>-Ampliación de oracións utilizando nexos novos, e obtendo como resultado oracións con sentido completo.</p>		<p>-No exame da avaliación haberá un exercicio para transformar oracións de activa a pasiva.</p>	<p>-Identifica oracións activas e pasivas, e transfórmaas.</p>
--	--	--	---	-----	--	--	--	--

				CCL				
a	B3.6 Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	CCL	-Identificación de conectores textuais nun texto determinado.	En todas as avaliacións	-Comprobación por parte do profesor se os exercicios feitos na clase están ben e se o alumno comprende o que se está a explicar. No exame da avaliación tamén haberá un exercicio que faga referencia a esto.	-Identifica os conectores textuais nun texto. -Sabe definir, explicar en qué consiste e por exemplos de sinónimos, hiperónimos, etc.
a h	B3.7 Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou	B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.6.1. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao	CCL	-Identificación da modalidade, según a actitude do falante, dunha serie de oracións.	En todas as avaliacións	-Entrega dun exercicio onde haxa que buscar diferentes modalidades oracionais nun texto.	-Recoñece as diferentes modalidades oracionais.

	escribe. Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.		receptor ou á audiencia (persoa gramatical, uso de pronomes, suxeito axente ou paciente, oracións impersoais, etc.).					
a h	B3.8 Explicación progresiva da coherencia do discurso, tendo en conta as relacións gramaticais e léxicas que se establecen no interior do texto e a súa relación co contexto.	B3.7. Interpretar adecuadamente os discursos orais e escritos tendo en conta os elementos lingüísticos, as relacións gramaticais e léxicas, a estrutura e a disposición dos contidos en función da intención comunicativa.	LCLB3.7.1. Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e a disposición de contidos. LCLB3.7.2. Identifica estruturas textuais (narración, descrición, explicación e diálogo), explica os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplica os coñecementos adquiridos na produción e na	CCL CCEC	-Recoñecemento da coherencia en diferentes textos, tendo en conta a estrutura e a disposición dos contidos. -Identificación das distintas estruturas textuais presentes en diferentes textos e explicación dos rasgos lingüísticos que nos permitiron facelo.	4 sesións.	-Comprobación se os alumnos fan correctamente as tarefas mandadas na clase, se comprenden e mostran interés. -Preguntas orais sobre a identificación de secuencias e os rasgos lingüísticos de cada unha delas.	-Sabe compoñer textos orais e escritos coherentemente, e recoñecer cando non é así. -Identifica as secuencias textuais e recoñece os seus rasgos lingüísticos.

			mellora de textos propios e alleos.					
a h l	B3.9 Coñecemento das orixes históricas da realidade plurilingüe de España, e valoración como fonte de enriquecemento persoal e como mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.	B3.8. Coñecer a realidade plurilingüe de España, a distribución xeográfica das súas linguas e dos dialectos, as súas orixes históricas e algúns dos seus trazos diferenciais.	LCLB3.8.1. Localiza nun mapa as linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais, comparando varios textos, reconece as súas orixes históricas e describe algúns dos seus trazos diferenciais. LCLB3.8.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.	CSC	-Localización nun mapa das linguas de España e explicación oral das características de cada unha delas e as súas diferenzas. -Identificación do dialecto do castelán empregado nunha serie de textos.	En todas as avaliacións	-Preguntas orais sobre as linguas da comunicade, así como ónde se falan, orixe, rasgos diferenciais entre elas, etc. -Comprobación se o alumno mostra interese pola actividade e se os exercicios están ben feitos, identificando correctamente os dialectos.	-Coñece as diferentes linguas de España e mostra respecto e interese pola pluralidade lingüística. -Recoñece os dialectos do castelán e algún rasgo identificativo de cada un deles.
				CSC				

i l	B3.10 Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe	CCL CCA	-Elaboración en grupo de un traballo sobre un cantante estranxeiro favorito, introducindo a letra dalgunha das súas cancións.	En todas as avaliacións	-Valoración do profesor se o traballo levado a cabo seguiu as normas marcadas	-Mostra respeto polas diferentes linguas e non mostra perxuízos
g h	B3.11 Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	B3.10. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e	LCLB3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados	CAA	-Elaboración dun informe sobre o uso do xénero en galego e castelán	En todas as avaliacións	-Observación se o traballo mandado se realizou correctamente	-Participa na actividade e mostra interés.

		para a produción de textos.	en calquera das outras.					
Bloque 4. Educación literaria.								
h l n c	B4.1 Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás súas afeccións, amosando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	CCL	-Lectura na aula dalgún conto do Conde Lucanor, obra obrigatoria do curso, e comentario dos mesmos, despois de resumir o contido. -Aportación dos alumnos das súas impresións sobre obras literarias lidas e breve resume das mesmas.	En todas as avaliacións	-Observación do interese mostrado polo alumnado hacia a actividade.	-Interés pola lectura de obras da literatura española como fonte de enriquecemento.
h l n c	B4.1 Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o	B4.2. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás propias	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	CCEC	-Fomentación da lectura a través de fragmentos de obras que podan resultar atractivas para eles.	En todas as avaliacións	-Interés pola actividade.	-Participa e está atento a actividade.

	desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	afeccións, contribuíndo á formación da personalidade literaria.						
h l n c	B4.1 Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.3. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cine, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e relacionando obras literarias, musicais e arquitectónicas, e personaxes, temas, etc. de todas as épocas.	LCLB4.3.1. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.	CCEC	-Recoñecer nuha serie de textos os tópicos empregados, e comprobar se noutras asignaturas aparecen os mesmos. -Reflexionar sobre os tópicos vistos e valorar a súa funcionalidade.	En todas as avaliacións	-Observación da participación do alumno na actividade.	-Sabe explicar os diferentes tópicos dunha determinada época e explicar o seu valor.
h l n c	B4.1 Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o	B4.4. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos	LCLB4.4.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.4.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas	CCL	-Análisis da finalidade didáctica do Conde Lucanor, a través dunha selección de contos.	En todas as avaliacións	-Comprobación se o alumno realiza a actividade e mostra interés.	-Mostra interese pola lectura e disfruta con ela, compartindo as súas impresións cos compañeiros.

	desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	nosos, reais ou imaxinarios.	propostas ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	CSC CSIEE				
h l n c	B4.2 Aproximación aos xéneros literarios e ás obras máis representativas da literatura española da Idade Media ao Século de Ouro a través da lectura e explicación de fragmentos	B4.5. Comprender textos literarios representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro recoñecendo a intención do/da autor/a, relacionando o seu contido e a	LCLB4.5.1. Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo	CCL	-Identificación das características propias nunha serie de textos literarios do Século de Ouro: resume, tema, recursos literarios, etc.	En todas as avaliacións	-Nun dos exames haberá un poema do século de Ouro para identificar o tema e os recursos literarios empregados.	-Identifica o tema de poemas sencillos do Século de ouro, e sabe explicar e identificar os principais recursos literarios.

	significativos e, de ser o caso, textos completos. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.	súa forma cos contextos socioculturais e literarios da época, identificando o tema, recoñecendo a evolución dalgúns tópicos e formas literarias, e expresando esa relación con xuízos persoais razoados.	o seu contido e interpretando a linguaxe literaria. LCLB4.5.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	CCEC				
h l n	B4.3 Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.	B4.6. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.6.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. LCLB4.6.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar	CCEC CCL	-Redacción dun texto persoal onde exprese os seus sentimentos, seguindo un modelo	En todas as avaliacións	-Comprobación do interese por facer a actividade.	-Compón un texto de intención literaria a partir de modelos.

			e regular os seus propios sentimentos.	CAA CCL				
e	B4.4 Consulta e utilización de fontes e recursos variados de información para a realización de traballos.	B4.7. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas, para realizar un traballo académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	LCLB4.7.1. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia. LCLB4.7.2. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos académicos.	CSIEE CCL CD	-Búsqueda de información e elaboración dun traballo onde se xustifiquen as características dunha determinada obra literaria.	En todas as avaliacións	-Comprobación de que o traballo está ben feito.	-Emprega as tecnoloxías da información adecuadamente para a realización de traballos.

4º ESO

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO								
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA APROBAR
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar.								
h m	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, educativo, social e laboral.	B1.1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.	CCL	Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	En cada avaliación: seguimento do traballo na aula.	Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.
			LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do	CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	En cada avaliación: seguimento do traballo na aula.	Infire datos do emisor e do contido analizado

			contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.					fontes de procedencia non verbal.
			LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	En cada avaliación: seguimento do traballo na aula.	Retén información relevante e extrae informacións concretas.
			LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.	CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	En cada avaliación: seguimento do traballo na aula.	Distingue as partes da estrutura de mensaxes orais e a súa relación con contexto.
			LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.	CSC	Análise de textos procedentes dos medios de comunicación.	Terceira avaliación.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula.	Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes de medios de comunicación e entre información e persuasión nas mensaxes publicitarias.
			LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.	CCL				

h m	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos. Diálogo.	B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.	CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Comprende o sentido global de textos de distinta intención comunicativa identificando o tema.
			LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infiere datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Proba oral ou escrita.	Anticipa ideas e infiere datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal.
			LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CAA	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Proba oral ou escrita.	Retén información relevante e extrae informacións concretas.
			LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos,	CAA CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula.	Interpreta aspectos concretos do contido de textos de diversa índole xustificando e

			instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.					emitindo o seu punto de vista.
			LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	CD	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula. Elaboración de traballos breves, individuais ou en grupo.	Utiliza progresivamente instrumentos para localizar o significado de palabras ou enunciados.
			LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.	CAA	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións (en cada unha o tipo de texto que corresponda)	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula.	Resume textos de diversa índole recollendo as ideas principais e expresándose con corrección.
h	B1.3. Observación e comprensión do sentido global de	B1.3. Comprender o sentido global e a intención de	LCLB1.3.1. escoita, observa e interpreta o	CSC	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Escoita, observa e interpreta o sentido global de

	debates, coloquios, entrevistas e conversas espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor/a e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación.	textos orais.	sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os espontáneos.					debates, coloquios e conversas espontáneas en xeral.
			LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversas espontáneas.	CCL	Recoñece e explica as características da linguaxe informal.	Primeira avaliación.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula.	Explica as características da linguaxe conversacional nas conversas espontáneas.
			LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa	CCL	Análise de textos orais.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa

			espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.					conversa espontánea.
			LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	CCL	Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, entrevistas, etc. valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.
			LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	CSC	Realización de debates ou exercicios orais. Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Recoñece e asume as regras de interacción e intervención nos intercambios comunicativos orais.
a d h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das	B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente	LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e	CCL	Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Recoñece o proceso de

	estratexias necesarias para a produción de textos orais.	as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, ollada, etc.).	valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.				Proba escrita ou oral.	produción de discursos orais.
			LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.) a ollada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	CCL	Análise de textos orais. Participación oral na aula en intervencións de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Recoñece e aplica os principais aspectos prosódicos en intervencións orais de diversa índole.
			LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	CAA	Análise e elaboración de textos orais.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Proba oral.	Recoñece os erros da produción oral e allea e vains solucionando paulatinamente.
a d h	B1.5. Valoración da lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir	B1.5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir	LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos	CCL	Análise e produción textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e das intervencións orais.	Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e

	coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.					transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.
g h	B1.6. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de autoavaliación en prácticas orais formais ou informais.	B1.6. Aprender a falar en público, en situacións formais ou informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.	CD	Intervencións orais de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Elaboración de traballos, individuais ou en grupo.	Realiza presentacións orais, individuais ou en grupo, empregando medios audiovisuais de apoio.
			LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	CCL	Exercicios orais de comparación entre rexistros.	Primeira avaliación.	Seguimento do traballo na aula. Proba oral ou escrita.	Realiza intervencións non planificadas dentro da aula analizando e comparando similitudes e diferenzas entre

								discursos formais.
			LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	CCL	Exercicios de intervención oral.	Todas as avaliacións.	Seguimento do trabalo na aula. Proba ou traballo oral.	Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.
			LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	CCL	Exercicios de intervención oral.	Todas as avaliacións.	Seguimento do trabalo na aula. Proba ou traballo oral.	Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.
			LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.	CAA	Exercicios de análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do trabalo na aula. Proba ou traballo oral.	Resume oralmente textos orais extraendo con corrección as ideas principais e expoñéndoas correctamente.
			LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral,	CCL	Exercicios de análise e produción de textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do trabalo na aula.	Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral,

			recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.).					recoñecendo as dificultades expresivas.
a c d h	B1.7. Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral que regulan as conversas espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. Debate.	B1.7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas, e nas prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación.	LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	CCL	Exercicios de análise oral na aula.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.
			LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.	CCL	Análise de textos orais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Proba oral ou escrita.	Analiza criticamente intervencións orais valorando criticamente a súa forma e o seu contido.

			LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	CSC	Realización de pequenos debates na aula.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Participa en debates respectando as regras de intervención.
a d h m	B1.8. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situación reais ou imaxinarias de comunicación.	B1.8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	CCEC	Realización dunha dramatización.	Terceira avaliación.	Seguimento do traballo na aula.	Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir								
g h l	B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal,	B2.1. Aplicar diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos	LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo	CCL	Análise de textos escritos.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo. Proba escrita ou oral.	Comprende textos de diversa índole pondo en práctica distintas estratexias de lectura e autoavaliación, en función do obxectivo do texto, aplicando coñecementos

	educativo, social e laboral. B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descriptivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.		de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.					previos e traballando os erros de comprensión para construír o significado global do texto.
			LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencía as informacións explícitas dos textos.	CCL	Análise de textos.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e na casa. Proba escrita.	Localiza, relaciona e secuencía as informacións explícitas dos textos.
			LCLB2.1.3. Infíre a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.	CMCCT	Exercicios de análise de textos.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e na casa. Proba escrita.	Infíre información importante dos textos e establece relacións entre as ideas principais e as secundarias.
			LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.	CCL	Exercicios de análise de textos.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e na casa. Proba escrita.	Constrúe o significado global dun texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.
			LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto,	CAA	Exercicios de análise de textos.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e na casa.	Fai conexións entre un texto e o contexto, integrándoo e

			integrándoo e avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el.				Proba escrita.	realizando hipóteses sobre el.
			LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.	CCL	Exercicios de análise e comentario de texto.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e na casa. Proba escrita.	Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.
b e h l	B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos,	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos escritos en diferentes soportes e formatos.	LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o	CCL	Exercicios de análise e comentario de texto.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula e na casa. Proba escrita ou oral.	Recoñece e expresa o tema e as ideas principais dun texto, así como a intención comunicativa en textos de diversa índole.

	instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.		formato utilizado.					
			LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).	CSC	Exercicios de análise de textos xornalísticos.	Terceira avaliación.	Proba escrita.	Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión.
			LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.	CCL	Exercicios de análise de textos xornalísticos.	Terceira avaliación.	Proba escrita.	Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.
			LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaaas entre si e co contexto, secuênciaas e deduce informacións ou valoracións	CCL	Exercicios de análise de textos xornalísticos.	Terceira avaliación.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula e na casa.	Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaaas entre si e co contexto, secuênciaas e deduce informacións ou

			implícitas.				Presentacións de traballos breves en grupo ou individuais.	valoracións implícitas sinxelas.
			LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.	CCL	Exercicios de análise de textos.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula e na casa. Presentacións de traballos breves en grupo ou individuais.	Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto sinxelo en función do seu sentido global.
			LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.	CAA CMCCT	Exercicios de análise de textos.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula e na casa. Presentacións de traballos breves en grupo ou individuais.	Explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.
g h l	B2.4. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura.	B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de	LCLB2.3.1. Identifica e expresa posturas de acordo e	CCL	Exercicios de análise de	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo.	Identifica os temas dun texto

		textos ou obras literarias a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo, respectando sempre as opinións dos demais.	desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.		texto: orais ou escritos.		Proba escrita.	e expresa a súa opinión razoada.
			LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.	CAA CCL	Exercicios de comentario de texto.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula e na casa. Presentacións de traballos breves en grupo ou individuais.	Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.
			LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	CSC	Participación na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula e na casa.	Respecta as opinións das demais persoas.

							Presentacións de traballos breves en grupo ou individuais.	
b e h	B2.5. Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas e das tecnoloxías da información e da comunicación como fontes de obtención de información.	B2.4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital, integrándoos nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CCL	Exercicios de análise e comentario de texto. Exercicios de produción textual de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula e na casa. Presentacións de traballos breves en grupo ou individuais.	Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.
			LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc.	CCL CD	Exercicios de traballo co léxico. Exercicios de análise de texto.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Elaboración dun breve traballo, individual ou en grupo.	Coñece e manexa dicionarios ou outras obras de consulta en distintos formatos.
			LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CCL CAA	Realización de traballos breves.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo do alumno. Breve traballo, individual ou en grupo.	Coñece o funcionamento de bibliotecas escolares e é capaz de socilitar información e material.

g e h l	<p>B2.6. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión.</p> <p>B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.</p>	B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.).	CCL	Realización de traballos breves, individualmente ou en grupo.	En todas as avaliacións.	Seguimento do traballo. Entrega de traballos breves.	Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos.
			LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.	CCL CAA	Realización de traballos breves.	Todas las evaluaciones.	Seguimiento del trabajo en el aula.	Redacta borradores de escritura.
			LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	CCL	Realización de traballos breves e de exercicios de redacción.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Realización de breves traballos, en grupo ou individuais.	Escribe textos en diferentes soportes adecuándose ás normas gramaticais, pragmáticas e ortográficas básicas

			LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	CCL CAA	Realización de traballos breves e de exercicios de redación.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo do alumno.	Revisa os textos.
			LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos/das seus/súas compañeiros/as.	CAA	Realización de traballos breves e de exercicios de redación. Exposicións de traballos e posterior debate crítico.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Avalía empregando guías, a súa propia produción escrita e dos compañeiros.
			LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	CCL	Realización de traballos breves e de exercicios de redación. Exposicións de traballos e posterior debate crítico.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.
h l	B2.8. Producción de textos escritos e audiovisuais propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral.	B2.6. Escribir textos en relación co ámbito de uso.	LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral.	CCL	Realización de exercicios de redación.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Proba escrita.	Redacta con claridade textos propios de ámbitos cercanos.

			LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.	CCL	Realización de exercicios de redacción.	Todas as avaliacións (en cada unha facendo fincapé na tipoloxía vista)	Seguimento do traballo na aula. Probas escritas.	Redacta con claridade textos de diversa tipoloxía.
			LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.	CCL	Realización de exercicios de redacción.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo. Probas escritas.	Utiliza varios organizadores textuais nos seus escritos.
			LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.	CAA	Exercicios de análise de textos.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Probas escritas.	Resume un texto escrito expresándose adecuadamente.
			LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.	CAA	Exercicios de redacción. Exercicios realización de esquemas,	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos

					mapas conceptuais, etc.			textos traballados.
			LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).	CCL	Realización de exercicios de comentario e análise de textos de diversa índole.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula. Probas escritas ou orais.	Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).
b c g h	B2.9. Interese pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como instrumento de enriquecemento persoal e profesional.	B2.7. Valorar a importancia da lectura e a escritura como ferramentas de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	CCL				
			LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	CCL	Realización de traballos de redacción.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo. Proba escrita ou oral	Emprega nos seus escritos palabras propias do nivel formal e enriquece o seu vocabulario paulatinamente.
			LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente	CCEC	Realización de exercicios de	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo na aula.	Valora e incorpora progresivamente

			unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.		creación literaria.			unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.
			LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	CD	Realización de traballos, individualmente ou en grupo.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo do alumno. Exposición e presentación de traballos breves, individuais ou en grupo.	Utiliza ferramentas tecnolóxicas da información e a comunicación.
Bloque 3. Coñecemento da lingua								
a h	B3.1. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das categorías gramaticais, con especial atención ao adxectivo, aos tipos de determinantes e aos pronomes.	B3.1. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren determinadas categorías gramaticais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen, con especial atención a adxectivos, determinantes e pronomes.	LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.
a h	B3.2. Observación, reflexión e explicación dos valores	B3.2. Recoñecer e explicar os valores expresivos que	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores	CCL	Exercicios de comentario e	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral.	Recoñece e explica os valores expresivos que

	expresivos e do uso das formas verbais en textos con diferente intención comunicativa.	adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.		análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.
a b h	B3.3. Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo os que teñen orixe grega e latina, explicando o significado que lle achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e a creación de novas palabras.	B3.3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos, e as súas posibilidades de combinación para crear novas palabras, identificando os que proceden do latín e do grego.	LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.
			LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.	CCL	Exercicios de morfoloxía. Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión,	Primeira avaliación.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.

					de redación e de exposición.			
			LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	CAA	Exercicios de morfoloxía. Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Primeira avaliación.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.
a h	B3.4. Observación, reflexión e explicación dos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito.	B3.4. Identificar os niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen.	LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Explica os valores expresivos de palabras que gardan relación coa intención comunicativa do txto no que aparecen.
			LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao contexto en que aparecen.	CCL	Exercicios de léxico. Exercicios de comentario e	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de	Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao

					análise de textos. Ejercicios de comprensión, de redación e de exposición.		alumnado na aula e na casa.	contexto en que aparecen.
b e h	B3.5. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras, e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e uso).	B3.5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na aprendizaxe autónoma.	LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	CD	Ejercicios de léxico. Ejercicios de comentario e análise de textos. Ejercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.
h	B3.6. Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os grupos que forman parte desta e dos seus elementos constitutivos.	B3.6. Explicar e describir os trazos que determinan os límites oracionais para recoñecer a estrutura das oracións compostas.	LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	CCL	Ejercicios de comentario e análise de textos. Ejercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.

		LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela.	CMCCT	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela.
		LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración
		LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos.	Todas as avaliacións.		Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación,

			observación, reflexión e explicación sintáctica.		Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	reflexión e explicación sintáctica.
b h	B3.7. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas na escritura para obter unha comunicación eficiente.	B3.7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos orais e escritos e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.
b g h	B3.8. Observación, reflexión, explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos.	B3.8. Identificar e explicar as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas, para utilizalas nas súas producións orais e escritas.	LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas propias producións orais e escritas.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas propias producións orais e escritas.
			LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos	CSC CCL	Exercicios de comentario e análise de textos.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral.	Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos

			lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).		Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).
			LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.
			LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízalos nas producións propias.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízalos nas producións propias.
h	B3.9. Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos principais mecanismos de	B3.9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os conectores textuais e os	LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de	Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.

	referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).	principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.			Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		alumnado na aula e na casa.	
			LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.
a b h	B3.10. Coñecemento dos rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais, e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa.	B3.10. Recoñecer e utilizar os rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais, valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento.	LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social.	CCL	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social.
			LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación	CSC	Exercicios de comentario e análise de textos.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral.	Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación

			comunicativa, e aplicaos nos seus discursos orais e escritos.		Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	comunicativa, e aplicaos nos seus discursos orais e escritos.
i l	B3.11. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.11. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL CAA	Exercicios de comentario e análise de textos. Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.
g h	B3.12. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia	B3.12. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e	LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos	CAA	Exercicios de comentario e análise de textos.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral.	Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no

	comunicativa integrada.	palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.		Exercicios de comprensión, de redación e de exposición.		Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.
Bloque 4. Educación literaria								
h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.1. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil.	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.	CCL	Comentario de textos. Debates sobre lecturas e libros na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.
			LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	CCEC	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.

			LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	CSIEE	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.	Todas as avaliacións.	Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.
h i n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).	CCL	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).
			LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade.	CCEC	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-

					<p>en grupo ou individuais.</p> <p>Realización de exercicios, esquemas, etc.</p> <p>Explicacións na aula.</p>			literarios, ata a actualidade
			<p>LCLB4.2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.</p>	CSC	<p>Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas.</p> <p>Realización de breves traballos en grupo ou individuais.</p> <p>Realización de exercicios, esquemas, etc.</p> <p>Explicacións na aula.</p>	Todas as avaliacións.	<p>Proba escrita ou oral.</p> <p>Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.</p>	<p>Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.</p>

h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.	CCL	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicacións na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.
			LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	CSC CSIEE	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma

				Realización de ejercicios, esquemas, etc.			
				Explicación na aula.			
		LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	CCL	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicación na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.
		LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como	CCEC	Exercicios de debate, lecturas en alto, dramaticización e reflexión		Proba escrita ou oral.	Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como

			manifestación de sentimientos e emocións, respectando as producións das demais persoas.		sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.		Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.
h l n c	B4.2. Aproximación ás obras máis representativas da literatura española desde o século XVIII aos nosos días a través da lectura e a explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, obras completas. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.	B4.4. Comprender textos literarios representativos desde o século XVIII aos nosos días, recoñecendo a intención do/da autor/a, o tema e os trazos propios do xénero ao que pertence, e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación con xuízos persoais razoados.	LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	CCL	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicacións na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo na aula.	Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.
			LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da	CAA	Exercicios de debate e reflexión sobre	Todas as avaliacións.		Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da

			autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.		distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicacións na aula.		Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.
h l n	B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e con intención lúdica e creativa.	B4.5. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.	CCL	Exercicios de análise e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.
			LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de	CAA	Exercicios de redacción e	Todas as avaliacións.		Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de

			comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.		análise de textos. Realización de breves traballos en grupo ou individuais.		Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.
e	B4.4. Consulta de fontes de información variadas para a realización de traballos e a cita adecuada destas.	B4.6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas para realizar un traballo educativo en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.	CCL CD	Realización de breves traballos en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicacións na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.
			LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor,	CCL CSIEE	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de	Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor,

			claridade e coherencia.		en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicacións na aula.		alumnado na aula e na casa.	claridade e coherencia.
			LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.	CD	Exercicios de debate e reflexión sobre distintas lecturas. Realización de breves traballos en grupo ou individuais. Realización de exercicios, esquemas, etc. Explicacións na aula.	Todas as avaliacións.	Proba escrita ou oral. Seguimento do traballo de alumnado na aula e na casa.	Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.

DISTRIBUCIÓN³ DOS CONTIDOS DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA POR TRIMESTRES (ESO)⁴

EVAL.	1º ESO	2º ESO	3º ESO	4º ESO
1ª	<p>TEMA 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La comunicación y el texto. 2. La estructura de la palabra. 3. Clases de palabras según su forma. 4. Ortografía: B, V. <p>TEMA 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La coherencia y la cohesión. 2. Clases de palabras: determinantes. 3. Clases de palabras: pronombres. 4. Ortografía: G, J; LL, Y. <p>TEMA 7</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Introducción a la literatura 2.- Géneros y subgéneros literarios. 3.- El teatro. 	<p>Tema 1: 1.- Propiedades del texto 2.- Lengua y dialecto 3.- Las lenguas de España</p> <p>Tema 2: 1.- Descripción 2.- Relaciones entre las palabras: campo semánticos, asociativo y familia léxica 3.- El sustantivo</p> <p>4.- El sintagma nominal y el sintagma sustantival</p> <p>Tema 3 1.- La narración (I): narrador, acción, personajes 2.- Cohesión: sinónimos y antónimos 3.- El sintagma nominal: determinantes y pronombres</p> <p>LITERATURA: Tema 1. El texto literario. Tema 2. La literatura narrativa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.- Introducción a la literatura. 2.- Géneros literarios. 3.- Repaso de figuras retóricas, métrica y rima. 4.- Literatura medieval. 5.- La descripción. 6.- La narración. 7.- Repaso de las clases de palabras: determinante, adjetivo, sustantivo y pronombre. 8.- Repaso de morfología. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.- La literatura de la Ilustración, el Romanticismo y el Realismo. 2.- El signo lingüístico. 3.- Las funciones del lenguaje. 4.- Repaso de los contenidos de 3º: la narración, la descripción y el diálogo. 5.- Comentario de texto.
2ª	<p>TEMA 3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El texto descriptivo. 2. Clases de palabras: sustantivo. 3. Ortografía: H; C, Z, QU, K; R, RR; M, N. <p>TEMA 4</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El texto narrativo: la narración no literaria. 2. Clases de palabras: adjetivo calificativo. 3. Ortografía: reglas generales de acentuación. <p>TEMA 7</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. La narración literaria. 	<p>Tema 4</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- La narración (II): el espacio y el tiempo 2.- La cohesión del texto: anáfora e hipéronimo 3.- El sintagma adjetival y el adjetivo <p>Tema 5</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- El diálogo 2.- Fenómenos semánticos: monosemia, polisemia, homonimia, parónimos. 3.- El sintagma verbal y el verbo <p>Tema 6</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- La exposición 2.- Coherencia: conectores 	<ol style="list-style-type: none"> 1.- Literatura del Renacimiento. 2.- El diálogo. 3.- Los medios de comunicación. 4.- Repaso de las clases de palabras: verbo y adverbio. 5.- Introducción al comentario de textos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.- La literatura de las Vanguardias y la Generación del 27. 2.- Repaso de la exposición y la argumentación. 3.- El debate y la exposición oral. 4.- Repaso de morfología. 5.- Sintaxis de la oración compuesta: yuxtaposición, coordinación y subordinadas sustantivas. 6.- Comentario de texto.

³ A distribución dos contidos é orientativa e poderá variarse sempre que as necesidades da práctica docente o requiran.

⁴ A distribución da materia faise en colaboración co Departamento de Lingua Galega e Literatura.

		3.- Clases de palabras invariables: conjunción, preposición y adverbios. Sus sintagmas LITERATURA: Tema 3. Teatro.		
3ª	TEMA 5 1. Clases de palabras: verbo. 2. Ortografía: signos de puntuación. TEMA 6 1. Clases de palabras invariables: adverbio, preposición, conjunción, interjección. 2. Relaciones entre las palabras. TEMA 7 (LITERATURA) 5. Poesía.	Tema 7 1.- Instrucciones 2.- Cambios de significado: metáfora, tabú, eufemismo 3.- El enunciado y la oración: modalidades. El sujeto Tema 8 1.- El texto periodístico 2.- Los complementos del verbo. Tipos de oraciones según el predicado LITERATURA: Tema 4. Poesía.	1.- Literatura del Barroco. 2.- Exposición y argumentación. 3.- Sintaxis de la oración simple. 4.- Comentario de textos.	1.- La literatura desde la Guerra Civil hasta la actualidad. 2.- Los medios de comunicación y la publicidad. 3.- Sintaxis de la oración compuesta: subordinadas adjetivales y adverbiales. 4.- Repaso de toda la gramática vista en la ESO a partir del análisis de textos. 5.- Comentario de texto.

CONCRECIÓN DOS CONTIDOS MÍNIMOS PARA APROBAR A MATERIA NA ESO⁵

1º ESO. CONTENIDOS MÍNIMOS PARA APROBAR LA ASIGNATURA:

1ª EVALUACIÓN	2ª EVALUACIÓN	3ª EVALUACIÓN
<p>TEMA 1 1. Conocer los principales elementos de la comunicación. 2. Dividir las palabras según su forma y diferenciarlas. -3. Escribir correctamente palabras de uso corriente con B y V.</p> <p>TEMA 2 1. Usar los sinónimos, los pronombres, etc. como fuentes de coherencia y cohesión. 2. Conocer y distinguir los determinantes. 3. Conocer y distinguir los pronombres. 4. Ortografía: G, J; LL, Y.</p> <p>TEMA 7 1.- Conocer y distinguir los principales géneros literarios. 2.- Conocer las principales características del teatro. Escribir y representar una breve obra de teatro.</p> <p>Lecturas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leer un libro. - Realizar un trabajo del libro. - Realizar una exposición oral. 	<p>TEMA 3 1. Conocer las principales características de la descripción y realizar una con corrección. 2. Conocer y distinguir los sustantivos y sus características. 3. Ortografía: H; C, Z, QU, K; R, RR; M, N.</p> <p>TEMA 4 1. Conocer las principales características de los textos narrativos no literarios y realizar textos, orales y escritos, con corrección. 2. Conocer y distinguir las principales características del adjetivo calificativo. 3. Ortografía: reglas generales de acentuación.</p> <p>TEMA 7 4. Conocer y aplicar las principales características de la narración literaria. Realizar textos narrativos con corrección, tanto escritos como orales.</p> <p>Lecturas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leer un libro. - Realizar un trabajo del libro. - Realizar una exposición oral. 	<p>TEMA 5 1. Conocer y usar las formas verbales del español. Conocer y usar formas verbales irregulares que se usan habitualmente. 2. Ortografía: signos de puntuación.</p> <p>TEMA 6 1. Conocer las clases de palabras invariables del castellano, saber distinguirlas y usarlas con corrección. 2. Conocer las principales relaciones que se establecen entre las palabras.</p> <p>TEMA 7 (LITERATURA) 5. Conocer y aplicar los rudimentos del análisis poético, incluidos: métrica, rima y recursos estilísticos. Realizar poemas sencillos.</p> <p>Lecturas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leer un libro. - Realizar un trabajo del libro. - Realizar una exposición oral.

2º ESO. CONTENIDOS MÍNIMOS PARA APROBAR LA ASIGNATURA

1ª EVALUACIÓN	2ª EVALUACIÓN	3ª EVALUACIÓN
<p>Tema 1 1.- Reconocer las principales propiedades del texto. 2.- Distinguir y conocer las principales lenguas y dialectos de España. Localizarlas.</p> <p>Tema 2 1.- Reconocer los principales rasgos de la descripción y saber aplicarlos en textos propios. 2.- Reconocer las principales relaciones entre las palabras: campo semántico, asociativo y familia léxica. 3.- El sustantivo: reconocerlos y saber sus características. 4.- El sintagma nominal y el sintagma sustantival: reconocerlos y saber analizarlos.</p> <p>Tema 3</p>	<p>Tema 4 1.- La narración (II): el espacio y el tiempo. Reconocerlos, saber analizarlos y aplicarlos en producciones propias. 2.- La cohesión del texto: anáfora e hiperónimo. Saber reconocerlos y usarlos. 3.- El sintagma adjetival y el adjetivo. Reconocerlos, saber sus características y analizarlos.</p> <p>Tema 5 1.- Reconocer, analizar y aplicar en textos propios las principales características de los textos dialogados. 2.- Reconocer los principales fenómenos semánticos: monosemia, polisemia, homonimia, parónimos. 3.- Reconocer y analizar los sintagmas verbales. Conocer las formas verbales del castellano. Saber usar con corrección los</p>	<p>Tema 7 1.- Conocer, analizar y utilizar en textos propios las principales características de los textos instructivos. 2.- Reconocer y usar los principales cambios de significado: metáfora, tabú, eufemismo 3.- Reconocer los distintos tipos de enunciados y oraciones. Reconocer y saber analizar los distintos tipos de sujeto.</p> <p>Tema 8 1.- Conocer, analizar y utilizar en textos propios las principales características del texto periodístico. 2.- Localizar y saber analizar los complementos del verbo en oraciones muy sencillas.</p>

⁵ Desta concreción entrégase copia aos alumnos, ponse unha copia na aula e publíquese na web.

<p>1.- La narración (I): narrador, acción, personajes. Reconocerlos, saber analizarlos y aplicarlos en producciones propias.</p> <p>2.- Usar sinónimos y antónimos como elementos de cohesión textual.</p> <p>3.- El sintagma nominal: determinantes y pronombres.</p> <p>LITERATURA</p> <p>Tema 1. Reconocer las principales características de los textos literarios.</p> <p>Tema 2. Reconocer, analizar y aplicar en textos propios las principales características de los textos narrativos.</p>	<p>verbos vistos, tanto las formas regulares como las irregulares.</p> <p>Tema 6</p> <p>1.- Conocer, analizar y utilizar en textos propios las principales características de la exposición.</p> <p>2.- Saber localizar y usar con corrección un amplio número de conectores del texto.</p> <p>3.- Saber reconocer y analizar las clases de palabras invariables: conjunción, preposición y adverbios y sus sintagmas</p> <p>LITERATURA.</p> <p>Tema 3. Teatro. Conocer las principales características del teatro. Escribir y representar una breve obra de teatro.</p>	<p>LITERATURA</p> <p>Tema 4. Poesía. Conocer las principales características de los textos poéticos: métrica, rima y recursos. Saber analizarlos en modelos sencillos. Escribir poemas siguiendo unas pautas dadas.</p> <p>IMPORTANTE</p> <ul style="list-style-type: none"> -Escribir con corrección ortográfica. - Leer los libros propuestos. - Realizar los trabajos propuestos. -Realizar las exposiciones propuestas.
---	---	--

3º ESO. CONTENIDOS MÍNIMOS PARA APROBAR LA ASIGNATURA.

- Conocer las principales características de los periodos literarios comprendidos entre la Edad -Media y el Barroco. Conocer las principales obras y autores.
- Analizar un texto literario aplicando las características teóricas vistas: métrica, rima, recursos literarios, características de los movimientos literarios, etc.
- Conocer las características básicas de la narración, la descripción, el diálogo, la exposición y la argumentación.
- Ser capaz de realizar textos propios, con corrección gramatical, cohesión y coherencia, tanto de carácter literario como de las distintas tipologías estudiadas.
- Reconocer las clases de palabras y conocer sus principales características.
- Ser capaz de analizar morfológicamente palabras de distintos tipos y conocer las características de cada uno de ellos.
- Ser capaz de analizar sintácticamente oraciones simples.
- Leer y comprender los textos propuestos.
- Ser capaz de emitir opiniones críticas, bien formuladas y coherentes.
- Ser capaz de exponer oralmente un tema con coherencia, cohesión y adecuación.

4º ESO. CONTENIDOS MÍNIMOS PARA APROBAR LA ASIGNATURA.

- Conocer las principales características de los periodos literarios comprendidos entre el siglo XVIII y la actualidad. Conocer las principales obras y autores.
- Analizar un texto literario aplicando las características teóricas vistas: métrica, rima, recursos literarios, características de los movimientos literarios, etc.
  - Conocer las características básicas de la narración, la descripción, el diálogo, la exposición y la argumentación.
  - Ser capaz de participar en debates respetando las normas propias y atendiendo a las características explicadas en clase.
  - Ser capaz de realizar textos propios, con corrección gramatical, cohesión y coherencia, tanto de carácter literario como de las distintas tipologías estudiadas.
  - Reconocer las clases de palabras y conocer sus principales características.
  - Ser capaz de analizar morfológicamente palabras de distintos tipos y conocer las características de cada uno de ellos.
  - Ser capaz de analizar sintácticamente oraciones compuestas.
  - Leer y comprender los textos propuestos.
  - Ser capaz de emitir opiniones críticas, bien formuladas y coherentes.
  - Ser capaz de exponer oralmente un tema con coherencia, cohesión y adecuación.

Proposta de lecturas obrigatorias para a ESO ⁶.

1º ESO: 1ª avaliación: lectura de Fiction Express. 2ª avaliación: El asesinato de la profesora de lengua, de Sierra i Fabra. 3ª avaliación: un libro a escoller polo alumno/a. Ademais destes libros, faremos lecturas na casa e terán unha lista de libros optativos.

2º ESO: 1ª avaliación: *Poemamundi*, de Juan Carlos Martín; na 2ª avaliación, *La cabeza del dragón*, de Valle Inclán; e na 3ª *El bosque animado*, de W. Feranández Flórez.

3º ESO: 1ª avaliación: *Finis mundi*, de Laura Gallego, e unha selección de textos de *El conde Lucanor*. 2ª avaliación: *El lazarillo de Tormes* (adaptación); 3ª avaliación: *Retablo jovial*, de Alejandro Casona.

4º ESO: en todas as avaliacións se lerán selección de textos entregada na clase, agás na 3ª que, ademais da selección, lerán unha obra de teatro a escoller entre unha lista de teatro dos séculos XX e XXI.

Como se ve, trátase dunha proposta aberta que intenta inculcar no alumnado o pracer

Ademais das lecturas obrigatorias, poderán ler obras de lectura optativa. Para iso recibirán o asesoramento oportuno segundo os seus gustos, inquiredanzas e intereses.

Para a avaliación das obras de lectura ver o apartado 6 desta programación.

6.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS: PLAN INTEGRADO DE LINGUAS

A metodoloxía empregada na nosa materia promoverá a reflexión comunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas coa finalidade de favorecer o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria; de maneira que o alumnado obteña as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita, pola outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A metodoloxía tenderá a favorecer sempre a interacción do alumnado co profesor, coa materia, e cos compañeiros; polo tanto será participativa e flexible: de maneira que poida variarse segundo o funcionamento do grupo buscando sempre os que o alumno aprenda a:

---

⁶ Vid apartado 15 desta programación: plan lector.

- Identificar problemas que precisan unha solución.
- Analizar as solucións existentes valorando posibles melloras.
- Realizar traballos e exercicios planificando previamente a distribución das tarefas e tempos, así como a dispoñibilidade das ferramentas necesarias.
- Analizar os resultados do proceso.

A dificultade dos exercicios que o alumnado debe realizar aumenta progresivamente da primeira á última avaliación, polo que o grupo debe analizar a información proporcionada e aplicala.

Seguindo estes parámetros, a organización das clases constará de breves explicacións teóricas pero, sobre todo, estará baseada no traballo activo por parte do alumnado, a través de:

- Postas en común dos traballos realizados.
- Propostas de pequenos proxectos.
- Traballos en grupo e/ou cooperativos.
- Tarefas de investigación sinxelas.
- Exposicións orais.
- Uso das TIC, sobre todo do blogue de aula.

Para levar a cabo esta metodoloxía partimos dun principios xerais:

- Partir do nivel de desenvolvemento do alumnado e das súas aprendizaxes previas.
- Asegurar a construción de aprendizaxes significativas a través da mobilización dos seus coñecementos previos e da comprensión.
- Posibilitar que o alumnado realice aprendizaxes autónomas.
- Favorecer situacións nas que o alumnado deba actualizar os seus coñecementos.
- Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculadas aos intereses do alumnado, coa fin de que resulten motivadoras.
- Seguir unha metodoloxía activa e dinámica para que o alumnado se integre na adquisición e na configuración das aprendizaxes.
- Promover a participación do alumnado no deseño e o desenvolvemento do proceso de ensino/aprendizaxe.

Como vimos dicindo, é importante subliñar que a materia de LCL ten como obxectivo principal o de dotar aos alumnos da suficiente capacidade comprensiva e expresiva para desenvolverse con suficiencia nas relación persoais e sociais que lles esixe a sociedade na que viven. Polo tanto, hai que plantexar o seu ensino como instrumento, como obxecto de coñecemento, como medio de autorregulación do pensamento e como vehículo para conformar a personalidade dos nosos alumnos.

Neste sentido, a metodoloxía que pretendemos desenvolver no noso labor docente pode resumirse nas seguintes concrecións metodolóxicas:

1.- Partiremos dunha avaliación inicial para determinar correctamente a competencia curricular dos alumnos. Comprobaremos a súa historia académica, actitude ante a materia, o profesorado e a clase, etc.

2.- Fomentaremos un espírito crítico coa realidade presentada a través da nosa materia. Por iso, entre outros aspectos, traballamos a reflexión crítica sobre o canon e outras realidade minorizadas, propoñemos debates reflexivos, etc.

3.- Comezamos a introducir o traballo por proxectos para algúns contidos. Neste sentido estamos prevendo para este curso varios proxectos pequenos:

1º da ESO: elaboración (escritura e posta en escena –na aula ou para alumnos de Primaria-) dunha pequena obra de teatro.

2º da ESO: unha intervención poética no centro.

3º da ESO: obradoiro de cómic; simulación de entrevistas con personaxes literarios e autores.

4º da ESO: pequenos traballos de investigación.

4.- Para que o noso traballo sexa máis eficiente traballaremos en colaboración con outros departamentos, sobre todo co de Xeografía e Historia en 3º e 4º da ESO: sincronizamos a temporalización da materia de literatura para que se poida explicar a

partir do contexto histórico. Tamén traballaremos en colaboración do departamento de LGL⁷, con Música e Plástica, entre outros.

5.- Aínda que os estándares avaliábeis se miden desde diferentes ferramentas e, ás veces simultaneamente, metodoloxicamente organizamos a materia en tres bloques⁸: destrezas comunicativas, educación literaria e coñecemento da lingua.

6.- Outorgaremos unha gran importancia á capacidade expresiva en todas as súas vertentes, sobre todo á adquisición dun rexistro formal e medianamente culto (tanto oral como escrito), posto que entendemos que será o que permita ao alumnado adquirir o pensamento crítico do que falamos antes, así como expresar pensamentos e sentimentos. Tamén é imprescindible para poder acceder a textos de certa complexidade que vaian un pouco máis alá da acumulación novelada de sucesos. As actividades para desenvolver estas capacidades estarán incluídas nos proxectos pero tamén no quefacer diario esixindo en todos os escritos rigor, adecuación, coherencia e corrección así como actitude crítica e de respecto. Por suposto, o nivel de esixencia neste sentido irá aumentando a medida de avanza de curso, seguindo o establecido polos estándares de aprendizaxe avaliábeis. O alumnado elaborará textos seguindo modelos ou de forma creativa que serán arquivados, avaliados, coavaliados e autoavaliados.

7.- Deseñaremos actividades que xeren novos entornos de aprendizaxe e dinámicas que fomenten a creatividade. Nunha educación estandarizada e uniformada parécenos imprescindible traballar en prol da liberdade creativa incentivando a reflexión e a creación de discursos propios.

8.- Traballamos con ferramentas de autoavaliación (por exemplo as rúbricas, as gravacións de intervencións, etc.) que garanten a reflexión do proceso de aprendizaxe no que se atopa cada estudante facéndoo tomar conciencia das súas posibilidades e das dificultades que debe superar.

---

⁷ A distribución da materia, así como os tecnicismos propios están consensuados co departamento de LGL. Convén ver o apartado 5.1. desta Programación: Plan Integral de Linguas (Páx. 99)

⁸ Vid páxinas 90 e 91.

9.- Consideramos imprescindible que o alumnado lea textos dunha complexidade crecente e de diversa índole, polo que propoñemos unha ampla lista de lecturas obrigatorias a través da que buscamos que os alumnos atopen temáticas ou xéneros do seu gusto; tamén por iso mesturamos adaptacións de clásicos con obras de literatura contemporánea de distintos estilos. Tamén propoñemos unha ampla lista de lecturas optativas. Somos conscientes de que algúns teñen pouco costume de ler polo que intentaremos ler parte das obras na aula, así como escoitar e ter en conta propostas que os alumnos fagan (tanto para lecturas obrigatorias como para lecturas optativas).

10.- Dependendo da materia que esteamos a impartir usaremos distintos esquemas de traballo: traballo cooperativo, individual, en pequenos grupos, lecturas dramatizadas, lecturas dos seus propios traballos, gravacións e visionado de traballos, ficcionalizacións, etc. Con todo isto búscase que as clases rompan a monotonía, xeren interese e propicien a participación do alumnado.

11.- Variaremos a organización da aula sempre que o consideremos oportuno ou o lugar físico para facer algunha actividade concreta: aula de informática ou calquera outra, patio, arredores do centro –con permiso previo-, etc.

12.- Os contidos programados serán enriquecidos con outros extraídos da realidade e da actualidade en distintos formatos: vídeos, artigos, etc. Para iso teremos en conta as aportacións dos alumnos e interaremos tratar temas e usar formatos que a eles lles resulten interesantes.

13.- Traballamos con material propio co obxectivo de facer as clases máis flexibles e adaptalas ás necesidades dos alumnos sen atarnos á exclusividade do libro de texto: inda que tamén o usamos, sobre todo en 1º e 2º da ESO para facilitar a organización da materia.

En canto á atención á diversidade, a nosa intervención educativa asume como un dos seus principios básicos ter en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe, así como os distintos intereses e motivacións. Neste sentido, a metodoloxía empregada adaptase ás características do grupo en xeral e, de considerarse necesario, de cada alumno en particular.

6.1.- PLAN INTEGRADO DE LINGUAS.

Obxectivo: potenciar o desenvolvemento curricular e metodolóxico, a expresión e comprensión, tanto oral como escrita, en todas as linguas que se traballan no centro.

Actividades:

- Elaboración de diversos documentos de acordos nos diferentes ámbitos da Competencia Lingüística (comprensión oral, comprensión escrita, expresión oral e expresión escrita) sobre cómo enfocar o seu ensino-aprendizaxe e proporcionar un enfoque compartido de reflexión sobre a Lingua e a Literatura. Estes documentos foron elaborados e consensuados por todo o profesorado e revísanse anualmente.
- Implementación destes acordos na aula nas diferentes áreas.

Persoas implicadas no proxecto: considérase que todo o profesorado, e sobre todo o que traballa nas seccións bilingües, independentemente das materias que imparta, emprega a lingua como instrumento e, como tal, está implicado, tanto na toma de decisión ou nos acordos, como na implementación dos mesmo na aula. Ademais, todo o alumnado é receptor e emisor, e por tanto está implicado, aínda que indirectamente, no desenvolvemento dos devanditos acordos.

PIL galego-castelán:

Debido ao discorrer parello de ámbalas dúas materias ao longo da ESO, así como a que son as linguas instrumentais e de comunicación habitual do alumnado, a relación entre elas é máis estreito. Xa desde os Currículos da propia lei vemos que as coincidencias en canto a obxectivos e estándares son moi semellantes, polo que decidimos igualar as metodoloxías⁹ partindo sempre do enfoque comunicativo, así como a prevalencia das competencia. Tamén igualamos os criterios e instrumentos de avaliación¹⁰,

É importante salientar que os contidos se imparten sempre nas dúas materias, como indica a Lei de Educación vixente. A distribución proposta neste documento¹¹ so indica que os estándares de aprendizaxe e os contidos teóricos se centran máis nunha materia o unha outra, pero logo trabállanse nas dúas materias.

---

⁹ Para máis información convén ver o apartado Metodoloxía da presente Programación.

¹⁰ Para máis información convén ver o apartado de Avaliación da presente Programación.

¹¹ É importante subliñar que o contido deste documento é provisional, debido a que, por unha parte, o PIL require un traballo constante e varía de ano a ano e, por outra, está en proceso de elaboración.

Nos bloques de Comunicación e Lengua, damos por sentado que o visto nun curso se retoma no seguinte, sen necesidade de repetir todas as explicacións.

1º ESO	BLOQUE DE COMUNICACIÓN	LCL	Narración no literaria, la exposición.
		LGL	El texto, la descripción, la narración literaria
	BLOQUE DE LENGUA	Acordamos usar os mesmos tecnicismos ou ter sempre en conta os da outra materia: definición de parasíntesis e clases de morfemas, sintagma ou frase. Facer fincapé nas diferencias ortográficas de ambas linguas.	
	BLOQUE DE LITERATURA	LCL	Teatro e poesía: recursos.
LGL		Narración e descripción.	
2º ESO	BLOQUE DE COMUNICACIÓN	Estudo integrado das linguas de España e dos dialectos, relacionando os contidos de ambas materias.	
	BLOQUE DE LENGUA	Sumado ao visto para 1º ESO Acordamos usar os mesmos tecnicismos ou ter sempre en conta os da outra materia: definición de parasíntesis e clases de morfemas, sintagma ou frase. Unificamos a análise de sintagmas ou frases e tipos: exemplo S.N., S. sustantival. Equiparacións dos usos verbais. Facer fincapé nas diferencias ortográficas de ambas linguas.	
	BLOQUE DE LITERATURA	LCL	Narración e descripción.
		LGL	Teatro e poesía: recursos.
3º ESO	BLOQUE DE COMUNICACIÓN	-Acordos en canto ás pautas de elaboración e corrección de comentarios de texto, tanto de carácter lingüístico como literario. Acordos en canto á análise de avaliación de exposicións orais.	
	BLOQUE DE LENGUA	Sumado ao visto para 2º ESO. Ademáis dos tecnicismos, usamos o mesmo esquema de análise sintáctica. Equiparacións e excepcións nos Complementos do verbo, sobre todo no C.D. polo distinto uso das preposicións e nos verbos pronominais. Relación da fonética galega coa castelá.	
	BLOQUE DE LITERATURA	Relación da literatura de ambas materias facendo referencia ao estado das mesmas nos distintos períodos histórico-literarios: E.M: esplendor da literatura galega en verso fronte á prosa na LC Concomitancias dos romances e na lírica.	

		Diferencias e concomitancias na poesía narrativa: por exemplo na épica e nas obras de carácter relixioso: Milagros de Nuestra Señora/Cantigas de Santa María. Barroco: esplendor da LC fronte aos “séculos escuros” da LC.
4º ESO	BLOQUE DE COMUNICACIÓN	Acordos en canto ás pautas de elaboración e corrección de comentarios de texto, tanto de carácter lingüístico como literario. Acordos en canto á análise de avaliación de exposicións orais. Estudo conxunto das variedades das linguas e das funcións da linguaxe: facendo fincapé en exemplos da outra lingua: bilingüismo, diglosia, préstamos, etc.
	BLOQUE DE LENGUA	Sumado ao visto para 3º ESO Equiparacións no uso e nos tecnicismos aplicados ao estudo da oración composta: yuxtaposición, coordinación e subordinación.
	BLOQUE DE LITERATURA	Estudo da Historia da Literatura desde o século XVIII ata a actualidade resaltando figuras compartidas por ambas literaturas, como Feijoo, Sarmiento, Rosalía de Castro, etc. Acordo para poner exemplos da evolución de ambas literaturas e do distinto momento no que se atopan: por exemplo Rexurdimento e Romanticismo, etc.

A estreita relación das materias de LCL e LGL fai que a súa evolución ao longo da ESO discorra parella, pero iso non impide que fagamos mencións puntuais a outras linguas que se imparten no Centro, sobre todo ao Francés, dado o seu carácter de lingua románica.

7.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

7.1 PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Farase tendo en conta os seguintes aspectos¹²:

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

1.- Observación sistemática (lista de control, rexistro anecdótico, diario de clase, portfolio).

¹² Vid apartado 3 da presente programación.

- 2.- Análise da produción do alumnado: a) escrita: caderno, textos de calquera tipoloxía –literarios ou non- comentarios, argumentacións, etc.; b) oral: exposicións, presentacións, debates, etc.; investigacións, xogos de simulación e dramatización.
- 3.- Intercambios orais co alumnado: diálogo, entrevista, postas en común, etc.
- 4.- Probas específicas: obxectivas, abertas, traballos de tipoloxías textuais, exposición dun tema, resolución de exercicios, interpretación de datos ou imaxes, gravación de vídeo e análise posterior.
- 5.- Coavaliación e autoavaliación: rúbricas.

7.2- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.

1º e 2º ESO

INDICADORES AVALIADOS (agrupados con bloques de coñecemento)		PORCENTAXE NA NOTA FINAL	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
Bloque de comunicación	Comprensión e expresión oral.	20%	Producións individuais e en grupo, producións escritas ou orais en probas obxectivas, rúbrica, observación na aula, rexistro anecdótico. Traballos.
	Comprensión e expresión escrita.		
	Lecturas obrigatorias: comprensión e análise do texto.	20%	Proba de comprensión lectora, proba obxectiva, traballo.
Bloque de coñecemento da lingua		40%	Probas obxectivas, rúbricas, traballos, exposicións, producións escritas e orais.
Bloque de educación literaria		20%	Probas obxectivas, rúbricas, traballos, exposicións, producións escritas e orais

3º e 4º ESO

INDICADORES AVALIADOS (agrupados con bloques de coñecemento)		PORCENTAXE NA NOTA FINAL	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
Bloque de comunicación	Comprensión e expresión oral.	20%	Producións individuais e en grupo, producións escritas ou orais en probas obxectivas, rúbrica, observación na aula, rexistro anecdótico. Traballos.
	Comprensión e expresión escrita.		
	Lecturas obrigatorias: comprensión e análise do texto.	20%	Proba de comprensión lectora, proba obxectiva, traballo.
Bloque de coñecemento da lingua		30%	Probas obxectivas, rúbricas, traballos, exposicións, producións escritas e orais
Bloque de educación literaria		30%	Probas obxectivas, rúbricas, traballos, exposicións, producións escritas e orais

Porcentaxes para a extracción da nota segundo as probas (para todos os cursos)

Probas obxectivas	60%
Lecturas obrigatorias e traballos pertinentes relacionados con elas	20%
Traballos obrigatorios (redacción, expresión, etc.)	20%

Axustes na avaliación:

				Ata un máximo de:
Restará nota:	Non realizar as tarefas diarias requeridas.	Sen facer	-0'25	-2 puntos
		A medio facer ou feito a pasar	-0'10	
	Faltas de ortografía e expresión en traballos escritos ou probas obxectivas (salvo indicación pertinente).	1º e 2º da ESO	-0'10 por falta	-2 puntos
		3º e 4º da ESO	0'15 por falta	

	Mala presentación, incoherencias, faltas de expresión, etc.		
Sumará nota:	Traballos optativos.	(cada traballo valorarase dependendo da súa complexidade)	+1 punto
	Lectura de libros optativos.	(cada libro valorarase dependendo da súa complexidade e do traballo realizado)	
Axustes para a nota final da avaliación	Considerarase superada a avaliación cando o alumno obteña una nota igual ou superior a 5 puntos .		
	É preciso sacar un mínimo do 40% do valor de cada proba para facer media. (un 4 sobre 10)		
	A efectos de calcular a nota final do trimestre realizarase a media ponderada, segundo as porcentaxes descritas, de todas as notas obtidas e redondearase ao enteiro superior cando a nota numérica obtida reste como máximo - 0'40 para obter o enteiro máis próximo . É dicir: Ata X'5: aplicarase o valor do número enteiro anterior. Ex.: no caso de que a nota final sexa de 4'5, a nota final da avaliación será de 4. A partir de X'6: aplicarase o valor do número enteiro posterior. Ex.: no caso de que a nota final sexa de 4'6, a nota final da avaliación será de 5.		

É obrigatorio escribir con bolígrafo. Non se admitirán exames feitos con lapis.

Valorarase a orde, ortografía, claridade (concordancia, coherencia, cohesión, etc.) e limpeza coa que está realizada a proba: poderase restar ata un máximo de 2 puntos por estes conceptos sobre o resultado final da proba. As faltas de ortografía restarán 0'1 cada unha en 1º e 2º e 0'15 en 3º e 4º, ata o máximo establecido (2 puntos).

A presentación dos traballos obrigatorios deberá facerse no prazo establecido; de non ser así o profesor non terá obriga de recollelo, agás casos debidamente xustificadas e documentados.

→ CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA:

A nota final de xuño de L.C.L. será a **media aritmética** das tres avaliacións do curso, unha vez avaliados cada un dos trimestres. Considerarase, por tanto, superada a materia

cando, froito da media descrita, o alumno obteña unha calificación igual ou superior a **5 puntos**.

A calificación da 3ª avaliación poderá ser inferior, igual ou maior á final.

A incomparecencia non xustificada a un exame (oral ou escrito) é motivo de suspenso no trimestre. Pola contra, no caso de non poder asistir a un exame (oral ou escrito) por un motivo xustifico, o profesor ou profesora poderá establecer outra data para facelo, ou determinar unha cualificación en función dos datos que ten do alumno ata ese momento.

→CRITERIOS DE RECUPERACIÓN

Os alumnos que obteñan unha calificación inferior a 5 terán a posibilidade de realizar unha proba de recuperación no mes de xuño, na que poderán recuperar as avaliacións que teñan suspensas ou mesmo o curso enteiro. A nota da recuperación prevalecerá sobre as notas das avaliacións (tanto se se fai a recuperación de avaliacións soltas como se se fai a recuperación de toda a materia).

A/s recuperación/s faranse por avaliacións completas, non por temas, contidos dunha proba concreta, estándares illados, etc. agás casos concretos que se determinarán no seu momento.

Queda a criterio do profesorado a recuperación dos contidos suspensos ao longo do curso.

A nota mínima da recuperación será de 5 para considerarse aprobada.

→PROBA EXTRAORDINARIA DE SETEMBRO

Todos os alumnos terán dereito a presentarse á proba extraordinaria de setembro.

Esta proba consistirá unicamente nun exame escrito no que a nota resultante deberá ser como mínimo de 5 puntos sobre 10 para aprobar a asignatura.

7.3.- RÚBRICAS PARA A AVALIACIÓN:

AVALIACIÓN DE PROBAS ESCRITAS				
	Suspense	Aprobado	Notable	Sobresainte
Precisión nas respostas	A maioría das respostas non se axustan ao contido da pregunta.	Poucas respostas se axustan ao contido da pregunta.	A maioría das respostas axústanse ao contido da pregunta.	Todas as respostas se axustan ao contido da pregunta.
Número de preguntas respostadas	Menos do 60% das preguntas están respostadas.	O 60% das preguntas están respostadas.	O 80% das preguntas están respostadas.	Todas as preguntas están respostadas.
Gramática e ortografía	Existen abundantes erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto case non se entende.	Existen erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto presenta dificultades en ocasións para ser entendido.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.
Presentación	A proba está presentada sen limpeza nin pulcritude.	A proba está presentada con pouca limpeza e pulcritude.	A proba está presentada con bastante limpeza e pulcritude.	A proba está perfectamente presentada con limpeza e pulcritude

AVALIACIÓN DAS LECTURAS				
	Suspense	Aprobado	Notable	Sobresainte
Fixo a lectura	Non	Si	Si	Si
Comprensión	Non comprende a lectura.	Comprende a lectura con certa dificultade.	Comprende a lectura sen dificultade e razoa sobre a mesma con algunha dificultade.	Comprende perfectamente a lectura e razoa sobre el sen dificultade.
Gramática e ortografía	Existen abundantes erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto case non se entende.	Existen erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto presenta dificultades en ocasións para ser entendido.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.
Presentación	A proba está presentada sen limpeza nin pulcritude.	A proba está presentada con pouca limpeza e pulcritude.	A proba está presentada con bastante limpeza e pulcritude.	A proba está perfectamente presentada con limpeza e pulcritude

AVALIACIÓN DE TRABALLOS ESCRITOS				
	Suspense	Aprobado	Notable	Sobresainte
	O traballo non está estruturado e non ten introdución,	O traballo está estruturado no 50%, pero non se axusta á	O traballo está estruturado no 80% e axústanse á estrutura	O traballo está perfectamente estruturado e

Redacción	desenvolvemento e conclusión.	estrutura de introdución, desenvolvemento e conclusión.	de introdución, desenvolvemento e conclusión.	axústase á estrutura de introdución, desenvolvemento e conclusión.
Gramática e ortografía	Existen abundantes erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto case non se entende.	Existen erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto presenta dificultades en ocasións para ser entendido.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.
Extensión	Non presenta a extensión esixida.	Preséntanse bastante máis ou menos extensión da esixida.	Presenta algo máis ou menos do esixido.	Adáptase á extensión esixida.
Contido	Non presenta ideas claras e non están argumentadas.	Un 60% do texto non ten relación con contido.	Nalgúns parágrafos non se aborda o tema pedido.	Presenta ideas ben argumentadas e sen erros.
Presentación	A proba está presentada sen limpeza nin pulcritude.	A proba está presentada con pouca limpeza e pulcritude.	A proba está presentada con bastante limpeza e pulcritude.	A proba está perfectamente presentada con limpeza e pulcritude.
Tempo de entrega	Fóra de prazo.	No prazo estipulado.	No prazo estipulado.	No prazo estipulado.

AVALIACIÓN DE TRABALLOS ORAIS				
	Suspenso	Aprobado	Notable	Sobresáinte
Presentación	Empeza a exposición sen facer unha presentación inicial.	Fai unha presentación inicial rápida e non menciona o tema que vai tratar.	Fai unha presentación inicial rápida e da a coñecer o tema que vai tratar e o obxectivo que pretende.	Fai unha presentación inicial correcta e da a coñecer o tema a tratar e o obxectivo que pretende.
Expresión oral	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir as súas ideas con claridade.	Fáltalle vocabulario e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas.	O vocabulario é inadecuado e a súa exposición é clara.	Utiliza un vocabulario adecuado e a exposición é clara e coherente.
Volume de voz	O seu volume de voz é demasiado baixo para ser escoitado por todos.	O seu volume de voz é medio e ten dificultades para ser escoitado por todos.	O seu volume de voz é adecuado para ser escoitado por todos, pero cando dubida baixa o volume.	O seu volume de voz é adecuado para que todos o escoiten, sen ter que berrar.
Expresividade	Fai moi pouco uso de expresións faciais e da linguaxe corporal. A forma na que fala non xera interese.	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal xeran interés en ocasións, pero pérdese moitas veces e non	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal xeran gran interés e entusiasmo, aínda que ás veces pérdese e non	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal xeran gran interés e entusiasmo nos outros.

		presenta toda a información.	presenta toda a información.	
Inclusión dos aspectos relevantes	Non expón o traballo nin coñece os conceptos necesarios para a súa realización.	Explica todos os pasos, pero confunde a orde e hai que reorganizab mediante preguntas.	Explica todos os pasos correctamente, pero confunde un pouco a orde.	Explica cada paso con detalle, lóxica e cronoloxicamente na orde na que o utilizou.
Recursos didácticos	Sen soporte visual.	Soporte visual inadecuado.	Soporte visual interesante na súa xusta medida.	Soporte visual adecuado e especialmente atractivo.
Tempo da exposición	Olvidou tempo e saíuse do tema.	-Empregou o tempo adecuado, pero non pechou o tema. -Non empregou o tempo axeitado e incluiu todos os puntos do tema.	Axustouse ao tempo, pero cun final moi precitado ou excesivamente longo por falta de control do tempo.	Tempo adecuado e cerrou correctamente a presentación.

AVALIACIÓN DE DEBATES				
	Suspense	Aprobado	Notable	Sobresaínte
Defensa da súa postura	Non mantén a defensa da súa postura durante o debate.	Mantén a defensa da súa postura durante o 60% do debate.	Mantén a defensa da súa postura durante o 80% do debate.	Mantén a defensa da súa postura durante todo o debate.
Capacidade para escoitar aos seus compañeiros	Non escoita aos seus compañeiros nin analiza os seus argumentos.	Escoita aos seus compañeiros, pero distráese en ocasións e non analiza os seus argumentos.	Escoita aos seus compañeiros e analiza os seus argumentos.	Escoita aos seus compañeiros atentamente e analiza os seus argumentos.
Respeto do turno de palabra e das ideas dos demais.	Interrompe sempre para facer uso da palabra. Non respecta as opinións dos demais.	Non espera sempre o seu turno para facer uso da palabra e solicítalo con respecto, pero non con orde. Respecta as opinións dos demais.	Siempre espera o seu turno para facer uso da palabra e solicítalo con respecto pero non con orde. Respecta as opinións dos demais.	Siempre espera o seu turno para facer uso da palabra e solicítalo con respecto e orde. Respecta sempre as opinións dos demais.
Vocabulario	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir as súas ideas con claridade.	Fáltalle vocabulario e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas.	O vocabulario é inadecuado e a súa exposición é clara.	Utiliza un vocabulario adecuado e a exposición é clara e coherente.
Argumentación	Ningunha idea está ben argumentada.	Algunhas ideas están ben argumentadas.	A maioría das ideas están ben argumentadas.	Todas as ideas están ben argumentadas.
Dominio do tema	Non amosa coñecemento nin dominio do tema.	O coñecemento do tema e o dominio do mesmo é regular.	Amosa coñecemento e dominio do tema.	Amosa un coñecemento

				profundo e domino total do tema.
Volume de voz	O seu volume de voz é demasiado baixo para ser escoitado por todos.	O seu volume de voz é medio o que dificulta a escoita, ou alza demasiado o seu volume.	O seu volume de voz é adecuado para ser escoitado por todos, pero cando dubida baixa o volume.	O seu volume de voz é adecuado para que todos o escoiten, sen ter que berrar.

AVALIACIÓN DA ACTITUDE				
	Suspense	Aprobado	Notable	Sobresaínte
Interese pola materia	Non amosa ningún interese pola materia.	Amosa interese por algún aspecto da materia.	Amosa interese pola maioría dos aspectos da materia.	Amosa moito interese por todos os aspectos da materia.
Participación na clase	-Non participa no desenvolvemento da clase. -Participa impulsivamente, contestando primeiro que se lle ocorre, sen pensar se ten relación co que se está a falar.	Participa puntualmente no desenvolvemento da clase, dando algunha resposta adecuada.	Participa activamente no desenvolvemento da clase, dando respostas acertadas, non sempre ben razoadas.	Participa activamente no desenvolvemento da clase, dando respostas acertadas e razoadas.
Traballo na aula	Non traballa nunca e non completa as tarefas.	Traballa ás veces e non remata as tarefas.	Traballa sempre, aínda que ás veces non completa as tarefas.	Traballa sempre e completa as tarefas.
Traballo na casa	Non traballa nunca e non completa as tarefas.	Traballa ás veces e non remata as tarefas.	Traballa sempre, aínda que ás veces non completa as tarefas.	Traballa sempre e completa as tarefas.
Comportamento	Chamadas de atención continuas, interrompendo o desenvolvemento da clase.	Chamadas de atención puntuais sen interromper o desenvolvemento da clase.	Sen chamadas de atención.	Sen chamadas de atención.

7.4 AVALIACIÓN INICIAL

Nas primeiras semanas do curso procederase a realizar unha serie de probas para verificar o nivel co que chega o alumnado a cada curso. Xeralmente consistirán en modelos de exame utilizados nos cursos anteriores, pero tamén se poderá botar man de fichas dedicadas aos aspectos máis reiterados da nosa materia.

En caso de que non sexa posible, por diversos motivos –informes de cursos anteriores, coñecemento previo por parte do profesor ou profesora, intervencións na clase..., ter unha idea xeral do alumnado dun grupo, poderase agardar á realización da primeira proba correspondente á materia do curso en marcha.

A proba de avaliación inicial centrarase en comprobar as capacidades de comprensión lectora, de expresión escrita, de análise de textos e de coñecementos de lingua e historia literaria. Para iso, a proba inicial poderá contar con preguntas dalgún dos seguintes tipos: preguntas tipo test, preguntas de resposta breve sobre algún aspecto relevante do texto proposto, preguntas de verdadeiro ou falso, identificación dun tema, tópico ou recurso relevante dun texto, cuestións de definición breve de conceptos, cuestión de completar cadros con distinta información sobre lingua ou literatura, resumos ou esquemas, localización, clasificación e comentario de diversos tipos de unidades lingüísticas, creación de textos breves de distinta tipoloxía, preguntas de cultura xeral.

En función dos resultados obtidos estableceranse, se fora preciso, as medidas pedagóxicas oportunas, tanto individuais como colectivas, que permitan corrixir as dificultades ou desfases curriculares detectados ou, no seu caso, atender a alumnos con altas capacidades. Algúns exemplos das medidas concretas que se poderían aplicar a este respecto son: proporcionar materiais de reforzo sobre aspectos concretos da materia, propostas específicas de lecturas ou exercicios cos que poñer en práctica estratexias de comprensión lectora, propostas de exercicios de redación cos que practicar a expresión escrita e a creación de textos de distinta tipoloxía, agrupamentos flexibles con compañeiros da aula para facilitar a aprendizaxe colaborativa, revisión de técnicas de estudo que favorezan o traballo autónomo do alumno (resumo, esquema, etc.), proposta de lectura de materiais bibliográficos de ampliación dos temas impartidos, proposta de lecturas adaptadas ao nivel do alumno, etc.

Se o docente considera que os problemas revisten a suficiente gravidade darase coñecemento dos mesmos ao persoal especializado do centro así como ao equipo directivo a fin de levar a cabo as medidas necesarias.

7.5.- CRITERIOS DE PROMOCIÓN

Para a Promoción na nosa área, cumprirá ter en conta o que recolle a lei educativa vixentea respecto da ESO: os alumnos promocionarán de curso cando superaran todas as áreas cursadas ou teñan avaliación negativa en dúas como máximo, e repetirán curso cando teñan avaliación negativa en 3 ou máis áreas ou en dúas que sexan simultaneamente Lingua Galega e Literatura ou Lingua Castelá e Literatura e máis Matemáticas, salvo que, excepcionalmente, o equipo docente considere que o alumno pode seguir con éxito o curso seguinte, ten boas perspectivas de recuperación e a promoción beneficiará a súa evolución académica e se lle apliquen as medidas de atención educativa propostas no consello orientador. Tamén indica que, de forma excepcional, se poderá autorizar a promoción dun alumno con 3 áreas suspensas, pero para iso dúas desas materias non poden ser simultaneamente Lingua Galega, Lingua Castelá e Matemáticas.

Con todo, estes criterios poderán modificarse se hai instrucións da Administración.

8.- SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DO ALUMNADO CON MATERIAS PENDENTES.

O procedemento a seguir será o seguinte:

Plan de traballo: os alumnos prepararán os contidos e actividades programados polo profesor correspondente. O apoio do profesorado concrétase na atención a alumnos para aclarar dúbidas relativas a eses contidos e actividades. Oportunamente convocarase as reunións co alumnado para entregar traballos e resolver dúbidas, así como para fixar as datas das probas.

Os obxectivos serán os da materia no nivel correspondente que non se superou e que quedan fixados na presente programación.

Os contidos son os mínimos da materia no nivel correspondente que non se superou e que están recollidos na presente programación.

Metodoloxía: os contidos organizaranse do xeito que o profesor estime máis conveniente para cada caso.

Avaliación da materia pendente:

Os alumnos que teñan pendente a materia de 1º e 2º poderán recuperar automaticamente a materia pendente se aproban as dúas primeiras avaliacións do nivel que estean cursando: a nota de recuperación por esta vía non será superior a 5.

Os alumnos con materia de 1º e 2º pendente, así como os de 3º poderán, poderán recuperar seguindo os seguintes procedemento e criterios.

Procedementos e criterios: a avaliación levarase a cabo mediante a entrega de dous cadernos de traballo ó longo do curso, e a realización dun exame no mes de maio. O alumnado que non entregue os cadernos presentarse unicamente á proba escrita.

CADERNOS: representarán o **50% da nota**.

-1º parte de caderno: deberá ser entregada antes do **29 de xaneiro 2019**.

-2º parte do caderno: deberá ser entregada antes do **10 de abril de 2020**.

EXAME: representará o **50% da nota**. Para que esta nota faga media coa dos cadernos será necesario obter unha nota igual ou superior a 4 (sobre 10) no exame.

No caso de non entregar os cadernos, esta proba representará o **100% da nota** e será preciso sacar como mínimo un 5 para aprobar a materia.

O alumnado que suspenda a materia en maio presentarse á convocatoria extraordinaria de setembro, que consistirá nunha única proba ou exame.

9.-MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE.

Nun grupo heteroxéneo de alumnos, e máis tratándose de niveis obrigatorios de ensinanza, non todos parten dos mesmos coñecementos nin alcanzan o mesmo nivel que pretendemos para garantirlles un mínimo éxito nas diversas probas e actividades propostas ás que haberán de enfrontarse ao longo do curso. Polo tanto, tentaremos asegurar que todos os alumnos contén con uns niveis medios aceptables. Para isto, unha vez realizada a proba inicial da materia ó comezo do curso, que marcará os

coñecementos gramaticais de lingua castelá e as nocións culturais sobre o mundo romano, adquiridas en materias como Ciencias Sociais, e tras observar o progreso, tralas probas da primeira avaliación, tomaremos como principal instrumento unha batería de exercicios considerada básica por capítulo ,que todo o grupo realizará, e elaboraremos con el varios niveis, de tal xeito que unicamente aqueles que presenten deficiencias nun determinado aspecto gramatical, ampliarán a relación de exercicios. Esta mesma actuación se levará a cabo con alumnos que marchen a un ritmo óptimo e se observe que poden profundizar nos seus coñecementos ampliando o número de exercicios realizados.

Portanto, a educación secundaria obrigatoria organízase de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade do alumnado. As medidas de atención á diversidade nesta etapa están orientadas a responder ás necesidades educativas concretas do alumnado, ao logro dos obxectivos da educación secundaria obrigatoria e á adquisición das competencias correspondentes.

Coas medidas de atención á diversidade téñense en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe, favorécese a capacidade de aprender por si mesmos e promóvese a aprendizaxe en equipo.

A atención á diversidade terá dous enfoques: individual e grupal.

Diversidade individual	Medidas
Diversidade na comprensión	
Non ten ningunha dificultade para entender os contidos.	Seleccionar contidos cun grao maior de dificultade.
Entende os contidos, pero, en ocasións, resúltanlle difíciles.	Seleccionar os contidos significativos de acordo á súa realidade.
Ten dificultades para entender os contidos que se presentan.	Seleccionar os contidos mínimos e expoñelos simplificando a linguaxe e a información gráfica.
Diversidade na capacitación e desenvolvemento	

Non ten dificultades (alumnos de altas capacidades).	Potenciar estas a través de actividades que lles permitan poñer en xogo as súas capacidades.
Ten pequenas dificultades.	Poñer tarefas nas que a dificultade sexa progresiva, de acordó ás capacidades que se vaian adquirindo.
Ten dificultades.	Seleccionar aquelas tarefas, de acordó ás capacidades do alumnado, que permitan alcanzar os contidos mínimos exixidos.
Diversidade de interese e motivación	
Mostra un grande interese e motivación.	Seguir potenciando esta motivación e interese.
O interese e motivación non destacan.	Fomentar o interese e a motivación con actividades e tarefas variadas.
Non ten interese nin motivación.	Fomentar o interese e a motivación con actividades e tarefas máis procedimentais próximas á súa realidade.
Diversidade na resolución de problemas	
Encontra solución aos problemas que se presentan en todas as situacións.	Seguir fomentando esta capacidade.
Encontra solución aos problemas que se presentan nalgunhas situacións.	Poñer problemas cada vez con maior grao de dificultade.
Ten dificultades para resolver problemas nas situación que se presentan.	Propoñer problemas de acordo ás súas capacidades para ir desenvolvéndoas.
Diversidade na comunicación	
Exprésase de forma oral e escrita con claridade e corrección.	Propoñer tarefas que sigan perfeccionando a expresión oral e escrita.
Ten dificultade para expresarse de forma oral e escrita.	Propoñer algunhas tarefas e debates nos que o alumnado teña que utilizar expresión oral e escrita co fin de melloralas.

Ten moitas dificultades para expresarse de forma oral e escrita.	Propoñer actividades co nivel necesario para que o alumnado adquira as ferramentas necesarias que lle permitan mellorar.
--	--

Diversidade grupal	Medidas
De comunicación	
A comunicación profesor-grupo non presenta grandes dificultades.	Non se necesitan medidas.
A comunicación profesor-grupo ten algunhas dificultades.	Propoñer estratexias para mellorar a comunicación.
A comunicación profesor-grupo ten grandes dificultades.	Descubrir a causa das dificultades e proponer medidas que as minimicen.
De interese e motivación	
O grupo está motivado e ten grande interese.	Non se necesitan medidas.
Parte do alumnado está desmotivado e ten pouco interese.	Propoñer estratexias que melloren o interese e a motivación desa parte do alumnado.
O grupo non ten interese e está pouco motivado.	Descubrir a causa da desmotivación e proponer medidas que as minimicen.
De comportamento e colaboración	
O grupo ten bo comportamento e sempre está disposto a realizar as tarefas.	Non se necesitan medidas.
Parte do alumnado ten boa actitude e colabora.	Propoñer actividades de grupo nas que asuma responsabilidades o alumnado menos motivado.
O grupo ten mala actitude e non colabora nas tarefas.	Descubrir as causas do problema e adoptar medidas, estratexias, etc. para minimizar esas actitudes.

En canto aos alumnos con graves carencias, serán tratados segundo o diagnóstico previo e tanto os exercicios como as actividades e os criterios de avaliación adaptaranse as súas capacidades. Igualmente, se terá en conta a posibilidade de contar con alumnos sobre dotados, que contarán cun tratamento individualizado. Entre as medidas a tomar destacamos as seguintes:

- a.- Agrupamentos flexibles nos que se mesturen alumnos con distintas capacidades e motivacións.
- b.- Profesorado de apoio na aula de referencia ou fóra dela (segundo se acorde co departamento de Orientación)
- c.- Proposta de actividades que presenten diferentes niveis e ritmos de aprendizaxe.
- d.- Adaptación de obxectivos, criterios de avaliación ou estándares cando sexa pertinente.
- e.- Adaptación curricular nos casos nos que sexa conveniente.
- f.- Flexibilización da metodoloxía didáctica xeral en función das necesidades detectadas no alumnado.

10.- CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

A inclusión dos elementos transversais na ensinanza, tal como reflicte ó Plan de Convivencia do Centro, ofrécenos unha magnífica oportunidade para reflexionar sobre a difusión máis persoal da educación, de ter en conta todo aquilo que nos permite “ser persoas”: traballar a afectividade, os sentimentos, a creatividade, a autoestima persoal respetando tal e como un é, a importancia de ser querido polos demais, o respeto, etc.

Con carácter xeral, sen que isto impida tratar outros, nesta materia traballaranse os seguintes elementos transversais:

1.- A igualdade de dereitos de calquera persoa a través dunha proposta de estudo equilibrada entre as diferentes identidades de xénero, sexuais, ideolóxicas, de orixe, etc. e o uso dunha linguaxe non discriminatoria en todas as producións escritas ou orais realizadas polo profesorado e o alumnado, así como o coñecemento daqueles textos literarios pertencentes a tradicións literarias diversas que amosen credos, ideoloxías ou pensamentos diferentes ao noso ou minorizadas polo canon da cultura oficial. Ao mesmo tempo, faremos fincapé nas distintas maneiras de pensar que se transmiten na literatura ao longo da súa historia e que reflicten xeitos de entender a figura do outro que xa debemos superar no século XXI. Neste sentido cremos que non favorece a integración negar estes textos, senón que é imprescindible fomentar unha lectura crítica e contextualizada.

2.- O exercicio da tolerancia e da liberdade como principios básicos de convivencia, de xeito que o alumnado poida expresar con liberdade as súas opinións respectando, á súa vez, as opinións dos demais e evitando o conflito no exercicio deste dereito (debates orais, tertulias, exposicións orais, etc.

3.- O respecto e o recoñecemento da pluralidade lingüística a través da lectura de textos literarios de diferentes linguas, especialmente aquelas que teñen representación entre o estudiantado e o seu dereito a expresarse libremente.

4.- Desenvolvemento dunha actitude crítica e responsable que permita ao alumnado a súa participación activa na sociedade do coñecemento como individuo competente e crítico. Iso practícase, como xa foi mencionado, a través da análise crítica de obras e fragmentos literarios que permitan analizar situación, feitos, contextos e actitudes que aparezan reflectidas nas mostras literarias traballadas ao longo do curso.

5.- Uso das tecnoloxías da información e a comunicación non só como un soporte para determinadas ferramentas empregadas na aula, senón tamén como unha función básica para a personalización da aprendizaxe, polas innumerables posibilidades didácticas, e pola conexión cos hábitos e experiencias das novas xeracións de alumnos. O blog de aula permite que os alumnos expoñan os seus traballos e os compartan cos compañeiros. Aínda así, centramos o traballo no mal uso que se realiza dos dispositivos móbiles e o uso das tecnoloxías como materia de reflexión.

6.- A creatividade como motor de búsqueda e experimentación persoal e intelectual a partir de actividades deseñadas para iso. Como xa mencionamos na metodoloxía, a liberdade creativa estará asegurada e insistiremos na necesidade de coñecer as pautas para rompelas na busca dun discurso propio: a arte como motor de coñecemento e a liberdade como ferramenta.

11.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

En 1º, 2º cursos de ESO utilizarase o libro de texto un caderniño elaborado pola profesora e entregado na clase. Tamén terán acceso a el na aula virtual e no blogue de aula.

Para 3º e 4º de ESO empregarán un caderniño co material básico de estudo pero sin exercicios; estes serán entregados na aula ou facilitaránselle ao alumnado a través da aula virtual. Ademáis, no blogue da materia terán acceso aos contidos teóricos da materia, así como a contidos complementarios.

Coa finalidade de que os alumnos adquiran destreza para traballar coa aula virtual, en cada tema irase poñendo material (contidos, exercicios, etc.) nela e terán que acceder para realizar tarefas determinadas.

Estes son materiais de referencia, que serán substituídos ou complementados, cando así o estime o profesor, por materiais elaborados *ex profeso*.

Os materiais serán variados para permitir a realización de traballos de diversa índole, desde os máis tradicionais (dicionarios, libros de consulta) ata os máis novidosos (uso das TIC). Tamén entendemos como material didáctico a listaxe de libros de lecturas, tanto obrigatorias como optativas, así como as seleccións de textos entregados na aula. Non se desbota a posibilidade de visionar algunha película ou calquera outro tipo de material audiovisual e informático.

12.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Desde o departamento veremos a posibilidade de participar en saídas educativas, asistencia a actos e lugares de interese, etc.; a participación nestas actividades estará suxeita ás necesidades do centro e á dispoñibilidade do profesorado e á evolución da situación sanitaria.

Así mesmo, desde do Departamento estamos abertos a calquera actividade que se propoña ao longo de todo o curso, ben por parte do centro como de persoal alleo ao mesmo, e, para iso, dispoñemos de todo tipo de orzamentos aos que teñamos dereito e acceso.

13.- INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA

DOCENTE

Para avaliar a práctica docente e o proceso de ensino aprendizaxe elaboramos unha enquisa que poñeremos na aula virtual e que seguirá os parámetros do seguinte cadro.

ACTIVIDADE	INDICADORES DE LOGRO
Planificación	<ul style="list-style-type: none"> • Planifica a práctica docente tendo en conta os estándares de aprendizaxe. • Realiza a temporización tendo en conta as horas asignadas á materia e á duración dunha sesión de traballo. • Selecciona e secuencia os contidos de maneira progresiva e tendo en conta os aspectos particulares de cada grupo. • Planifica as clases de maneira aberta e flexible. • Selecciona e elabora os materiais e recursos didácticos para desenvolver a práctica docente na aula. • Prepara o material e guións das prácticas e proxectos que se desenvolverán. • Establece criterios, procedementos e instrumentos de avaliación correlacionados cos estándares de aprendizaxe. • Coordínase co profesorado do propio departamento e doutros departamentos.
Motivación do alumnado	<ul style="list-style-type: none"> • Dá a coñecer a planificación da práctica docente proporcionando unha visión de conxunto ao comezo de cada bloque de contidos e de cada sesión de traballo. • Establece canles de comunicación para que o diálogo sexa fluído dentro e fóra da aula. • Proporciona ao alumnado o apoio necesario durante o proceso de ensino-aprendizaxe. • Desenvolve actividades de diversos tipos e características introducindo elementos novedosos. • Fomenta un bo ambiente na aula. • Promove a participación activa do alumnado. • Fai posible a realimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos. • Relaciona os contidos, os proxectos e as actividades cos intereses do alumnado. • Organiza a aula para que o alumnado dispoña de espazo e recursos na realización de prácticas, proxectos, traballos cooperativos, etc. • Evita a repetición de proxectos a fin de introducir elementos novedosos que motiven ao alumnado.
Traballo na aula	<ul style="list-style-type: none"> • Resume e repasa ao comezo de cada sesión os contidos xa traballados en sesións anteriores. • Utiliza exemplos na introdución de novos contidos. • Resolve as dúbidas do alumnado dentro e fóra das sesións de traballo. • Establece tempos fóra das sesións de traballo para atender ao alumnado. • Utiliza diferentes soportes durante as sesións de traballo. • Selecciona prácticas, proxectos e actividades en xeral que permitan alcanzar os estándares de aprendizaxe e a adquisición das competencias clave.
Avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza a avaliación inicial a fin de tomar as medidas individuais ou colectivas necesarias. • Analiza os procesos e os resultados das prácticas, proxectos, exercicios probas e actividades en xeral. • Establece medidas que permitan introducir melloras.

ACTIVIDADE	INDICADORES DE LOGRO
	<ul style="list-style-type: none"> Fai posible a realimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos indicando os aspectos nos que o alumnado pode e debe introducir melloras. Proporciona indicacións durante a realización do traballo práctico na aula. Supervisa de forma continua a resolución de exercicios e realización de tarefas que se desenvolven durante as sesións de traballo. Favorece os procesos de autoavaliación. Propón actividades complementarias para resolver problemas que xorden durante o proceso de ensino-aprendizaxe. Establece con claridade os criterios de avaliación e de puntuación. Informa ao alumnado e ás súas familias dos resultados obtidos.

14.- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

As modificacións da programación poderanse dar a instancias do profesor: cando observe que algún plantexamento non funcione ou cando cambien as circunstancias da aula; ou a instancias dos alumnos: se hai algunha queixa ou suxerencia razoada.

No centro prevese que nas avaliacións os alumnos dean as súas opinións sobre o desenvolvemento da clase en todos os seus aspectos, polo que teremos en conta as súas achegas á hora de modificar o noso labor docente, sempre e cando consideremos oportunos e razoados os seus comentarios. De todos xeitos, o contacto constante con eles xa nos permitirá ir coñecendo as súas opinións ao longo do desenvolvemento dos trimestres.

Con todo, para asegurarnos de que todos os alumnos expresen a súa opinión, deberán cubrir o seguinte cuestionario:

DIVERSIDADE	1 ¹³	2	3	4	PROPOSTAS DE MELLORA
Ao principio do curso fíxose algún tipo de actividade para coñecer a composición da clase.					
Tense en conta a diversidade á hora de organizar a clase e crear grupos.					
Dáselle a cada alumna ou alumno a información que necesita.					
Créanse actividades de diferentes niveis.					
Adáptanse as actividades ao alumnado que se afasta da media tanto por arriba como por abaixo.					
PROGRAMACIÓN DE AULA					
Tense en conta a programación á hora de planificar as clases.					
Recóllense e arguméntanse as modificacións respecto á programación do curso.					

¹³ 1: non adecuado, 2: pouco adecuado, 3: adecuado, 4: moi adecuado.

Déixase claro ao alumnado que se vai facer en cada unidade de traballo e como vai ser avaliada.					
ACTIVIDADES NA AULA					
Propóñense agrupamentos diferentes (individuais, parellas, pequeno grupo, gran grupo...)					
Deséñanse actividades variadas (lectura, análise, investigación, creación, debate...)					
Propóñense actividades que promoven a autonomía na aprendizaxe.					
Utilízanse ferramentas diversas (libros de consulta, libros de lectura, TIC...)					
Consíguese manter a atención do alumnado.					
As explicacións teóricas son claras e concisas.					
Dedícase a maior parte do tempo a promover que o alumnado faga actividades diversas.					
Na aula hai un ambiente relaxado de traballo.					
Respóndense ás dúbidas de todos os alumnos.					
O profesor preocúpase pola aprendizaxe dos alumnos.					
O profesor anima aos alumnos para que melloren na materia.					
Os alumnos coñecen os contidos que se van impartir en cada trimestre.					
AVALIACIÓN					
O alumnado coñece desde o principio de curso os mecanismos de avaliación e recuperación.					
O alumnado está sempre informado de como será a avaliación antes de comezar cada traballo, proxecto ou unidade nova.					
Utilízanse diferentes tipos de probas para avaliar (exposicións, exames, traballos, rúbricas, debates...)					
O alumnado ten acceso ás correccións das probas e explícanse-lle as dúbidas que teñan ao respecto.					
A avaliación ten en conta a consecución dos estándares nos tres bloques de contidos: lingua, literatura e comunicación.					
Prográmanse plans de recuperación para aquelas alumnas ou alumnos que non alcanzan os obxectivos mínimos.					

Cos datos extraídos farase unha análise das fortalezas e das debilidades da docente e recolleranse as conclusións de mellora no informe final de curso e na programación do vindeiro ano.

15.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC DO CENTRO.

De acordo coas directrices propostas polo coordinador das TIC no centro, o profesor leva a cabo actividades nas que o alumnado deberá empregar ferramentas como busca de información en Internet, tratamento desta información, presentación de traballos empregando distintos programas informáticos, etc.

O docente deixará o seu papel de transmisor de información para adquirir outros como o de deseñador de situacións de aprendizaxe, titorización dos estudantes e produtor de medios. No caso dos estudantes, necesitarán estar máis capacitados para a autoaprendizaxe mediante a toma de decisións e o diagnóstico das súas necesidades, a busca significativa do coñecemento, ao mesmo tempo que deberán estar menos preocupados pola repetición formal e memorística dos contidos.

A utilización das TIC por parte do alumnado levarase a cabo mediante a realización de diversas actividades que contribuirán a desenvolver o seu **tratamento da información e competencia dixital**.

Para iso propoñemos actividades do tipo das que seguen, das que se irán seleccionando as que se consideren máis axeitadas en casos concretos, ou ás que se poderán engadir novas propostas que xurdan de indicacións da coordinación TIC ou de calquera outro ámbito.

- Uso do procesador de textos. [* .doc ou .odt]
- Presentación de traballos cunha presentación de diapositivas. (.ppt ou .odp)
- Busca de información.
- Traballo con distintos materiais presentes na rede en distintos formatos, como os do “repositorio Abalar” da Consellería de Educación.
- Realización de actividades con software educativos (Jclíc e Hot Potatoes) e software específico da propia materia.
- Realización de Webquest.
- Uso de correo electrónico, Google Drive, etc.
- Realización de “Cazas dos tesouros”
- Realización de actividades, cuestionarios e exames de diferentes Unidades didácticas en Moodle.
- Realización de wikis, blogs e explotar o potencial das redes sociais que están tan presentes na nosa comunidade educativa.

16.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR E PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO.

O que pretendemos mediante este plan é potenciar un hábito lector no noso alumnado, e este é un feito que vai ligado á materia que impartimos.

O principal problema ó que nos enfrontamos é a desmotivación, a consideración da lectura como unha imposición e non como forma de pracer, e aí está a nosa gran tarefa: *crear o gusto pola lectura*. Agora ben, ¿Como acercar o libro ó alumno?, ¿Que facer para que o alumno desfrute coa lectura dun libro e vexa nel unha fonte de pracer? ¿Como programar as medidas que fomenten as destrezas, a comprensión e a motivación? Resumindo, *Como crear o gusto pola lectura?*

Basicamente, o que len algúns dos nosos alumnos e alumnas son os libros de lectura obrigatoria das materias de lingua castelá e lingua galega; inda que tamén hai grandes lectores entre o alumnado.

No noso departamento temos programadas dúas lecturas obrigatorias¹⁴ por trimestre e unha listaxe moi ampla de lecturas optativas para que eles poidan elixir segundo os seus gustos e intereses: deste xeito cremos que se pode paliar a desmotivación que presente en moitos dos alumnos/as. Esta proposta de lecturas inclúe obras de todos os xéneros literarios, achegas dos alumnos e unha selección de cómic que actualmente está en proceso de elaboración.

A motivación buscarémola, ademáis, a través dos propios compañeiros e compañeiras que irán comentando os libros lidos na aula, propoñendo outros novos, xerando debate entre todos e facendo reseñas que colgaremos no blogue e que están accesibles para todo o alumnado. En certo modo, cremos que é necesario darlles a oportunidade de expresarse eles mesmos a partir dos seus gustos para logo ir introducindo noutras obras, partindo do seu nivel e dos seus intereses.

Tamén é interesante facer lecturas dramatizadas e que os rapaces, por grupos, escriban as súas propias obras, que logo se expoñen e len aos compañeiros. Isto mesmo pode

---

¹⁴ Ver tabla de lecturas obrigatorias desta mesma programación. Páx. 92

facerse con todos os xéneros literarios: teatro, poesía, narrativa. Estas actividades, sinxelas, sen dúbida, suscitan a curiosidade dos rapaces e rapazas por ler os textos dos compañeiros e, sen que eles mesmos sexan moi conscientes e sen grandes xestas, despertan o gusto pola lectura.

Outra actividade de motivación é que os alumnos lean textos propios ou dos compañeiros, textos seleccionados por eles, etc., que se graven e logo poidan verse: en certo modo, cremos que a lectura non pode ir desvinculada da parte creativa que constitúe a escritura se pretendemos que se impliquen e gocen co proceso lector.

Ó longo do curso celebraremos unha serie de datas, vexamos algúns exemplos do que faremos nesas celebracións:

No mes de **novembro**, co gallo da celebración do día dos defuntos, traballaremos na hora de lectura o conto de tradición oral. Preguntarán na casa historias de medo relacionadas cos defuntos, a santa compañía, aparicións etc. e logo contarán esas historias ós seus compañeiros, todo isto cun ambiente “de terror” para animalos a participar, como cerrando as persianas, acendendo candeas, poñendo música misteriosa...

No mes de **xaneiro** celebraremos o día da paz. Traballaremos este aspecto por medio de textos no formato de cancións. Buscarán letras de cancións que versen sobre este tema e faremos un mural cas que mais lles gustaran. Tamén seleccionaremos textos poéticos sobre o tema e farán murais unindo imaxe e texto.

En **marzo** celebraremos o Día da poesía. Durante este mes leremos poesía na clase e iremos seleccionando aquelas que máis lles gusten. Nos días próximos ao 21 de marzo, faremos un recital cos poemas seleccionados e colgaranse en murais nos corredores do centro.

En **abril** é o día do libro así que dedicaremos este mes á promoción da lectura por parte do propio alumnado. O 23 de abril, os alumnos que queiran poderán ir por distintas aulas presentando libros que lles gustaran (sempre e cando os profesores que impartan clase nese momento estean de acordo, loxicamente).

Estes son so algúns exemplos do que faremos ó longo do curso para fomentar a lectura, e desde logo con toda a nosa dedicación para acadar non so futuros lectores, senón lectores constantes.

En canto o Proxecto Lingüístico do centro, o departamento pasará unha serie de encuestas entre o alumnado para saber cal é a súa lingua de uso. Estes estudos faranse en relación a lingua empleada coa familia (país, avós, amigos...), sabendo cal foi a que lle ensinaron seus pais, cal é a utilizada no lugar onde viven, etc. Dentro da asignatura isto servirá para ver as variedades da lingua según o contexto social, cultural e xeográfico.

Por último, só queda engadir que desde o departamento de LCL colaboraremos con todas as iniciativas propostas desde o centro ou desde outros departamentos.

En Lousame, a 10 de outubro de 2021.

Asdo.: María J. Lojo Abeijón

Xefa do departamento.